

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE A MOLDOVEI

**Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 336.1:378:005.915
(478)(043)**

CRECIUN ALA

**PERFEȚIONAREA SISTEMULUI DE GESTIUNE
FINANCIARĂ ÎN CADRUL INSTITUȚIILOR DE
ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR**

Specialitatea: 522.01. Finanțe

Autoreferatul tezei de doctor în științe economice

Chișinău, 2017

Teza a fost elaborată în cadrul catedrei „Finanțe și Asigurări” a
Academiei de Studii Economice a Moldovei

Conducător științific:

COBZARI Ludmila, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, specialitatea
522.01. Finanțe

Recenzenți oficiali:

DOGA-MÎRZAC Mariana, doctor habilitat în științe economice, conferențiar universitar,
Universitatea de Stat din Moldova

CUȘNIR Corina, doctor în științe economice, conferențiar universitar, Universitatea
Cooperatist Comercială din Moldova

Componența Consiliului Științific Specializat:

BÂNCILĂ Natalia, președinte, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

ERHAN Lica, secretar științific, doctor în științe economice, conferențiar universitar

HÎNCU Rodica, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

STRATAN Alexandru, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

COTELNIC Ala, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

PÂRTACHI Ion, doctor în științe economice, profesor universitar

MIHALACHI Ruslan, doctor în științe economice

Susținerea tezei va avea loc la 2 iunie 2017, ora 15.00 în ședința Consiliului Științific Specializat
D 32.522.01-09 în cadrul Academiei de Studii Economice a Moldovei, pe adresa: MD-2005, or.
Chișinău, str. Bănulescu Bodoni 59, bloc „B”, et. 1, biroul 104.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Academiei de Studii
Economice a Moldovei, Biblioteca Națională și pe pagina web a C.N.A.A. (www.cnaa.md)

Autoreferatul a fost expediat la 2 mai 2017.

Secretar științific al Consiliului

Științific Specializat,

doctor în științe economice, conferențiar universitar

Erhan Lica

Conducător științific:

doctor habilitat în științe economice,
profesor universitar

Cobzari Ludmila

Autor:

Creciu Ala

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei de cercetare. Educația a fost, este și va fi un factor definitoriu în progresul oricărei societăți.

Din punct de vedere economic, educația este o ramură eficientă, influența ei asupra economiei naționale fiind multidimensională. Un rol important în domeniul educației se desemnează instituțiilor de învățământ superior.

În prezent, în Republica Moldova, realizarea reformei în domeniul educației, concepția tradițională a instituțiilor de învățământ superior este înlocuită cu una nouă, care permite examinarea educației prin prisma unei utilități profesionale, predeterminând nevoia de specialiști de formațiune nouă, cu volumul necesar de cunoștințe profesionale, aptitudini și competențe. Totodată, reforma instituțiilor de învățământ superior, una din direcțiile căreia constă în realizarea satisfacerii intereselor studenților și corespunderea nevoilor pieței în specialiști calificați, se realizează și în cadrul modificărilor bugetare, care vizează schimbări fundamentale în gestiunea financiară a instituțiilor bugetare, care prestează servicii sociale, inclusiv de educație. Drept urmare, apare necesitatea elaborării noilor abordări aferente modernizării gestiunii financiare și, în special, a finanțelor instituțiilor de învățământ superior.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Aspectele privind sistemul de gestiune financiară în cadrul instituțiilor de învățământ superior au fost cercetate în baza lucrărilor autorilor autohtoni și străini, care au contribuit la formarea conceptului în domeniul investigat.

În rezultatul cercetărilor sistemului de gestiune financiară în cadrul instituțiilor de învățământ superior, s-a constatat existența problemei finanțării învățământului superior. În același context, incapacitatea statului de a răspunde solicitărilor de finanțare a instituțiilor era un argument rezonabil pentru a nu interveni în reglementarea unor aspecte esențiale privind funcționarea instituțiilor de învățământ superior, în particular, în privința colectării și gestionării unei părți din resursele financiare.

Studiul lucrărilor consacrate sistemului de gestiune financiară în cadrul instituțiilor de învățământ superior a demonstrat că conținutul acestuia nu este abordat în întreaga complexitate. Astfel, în teză este realizat abordarea privind gestiunea financiară din perspectiva mediului universitar, diversificarea surselor de finanțare, precum și propunerea introducerii unor modificări în mecanismul de finanțare. La etapa actuală, funcționarea eficientă a instituțiilor de învățământ superior necesită dezvoltarea mecanismului financiar și diversificarea surselor de finanțare care vor îmbunătăți desfășurarea sistemului de gestiune financiară în cadrul instituțiilor de învățământ superior.

Scopul lucrării constă în fundamentarea teoretică și metodologică a gestiunii financiare în cadrul instituțiilor de învățământ superior din Republica Moldova, precum și elaborarea recomandărilor de perfecționare în vederea asigurării trecerii la un nou nivel calitativ al funcționării instituțiilor de învățământ superior.

Pentru realizarea scopului propus, în calitate de **obiective** vom urmări:

- cercetarea și dezvoltarea conținutului noțiunilor: „gestiune financiară în cadrul instituțiilor de învățământ superior” și „mecanismului financiar în cadrul instituțiilor de învățământ superior”;

- examinarea din punct de vedere metodologic și evidențierea particularităților specifice ale elementelor procesului de gestiune financiară în cadrul instituțiilor de învățământ superior;
- investigarea conceptului de universitate antreprenorială, reieșind din experiența internațională în gestiunea financiară a instituțiilor de învățământ superior;
- analiza experienței europene cu privire la gestionarea activității financiare a instituțiilor de învățământ superior;
- estimarea sistemului de gestionare financiară a universităților în Republica Moldova;
- examinarea metodelor de determinare a eficienței cheltuielilor în învățământul superior;
- elaborarea recomandărilor privind aplicarea instrumentelor eficiente ale gestiunii financiare în baza utilizării principiilor autonomiei financiare.

Obiectul cercetării îl constituie instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova prin prisma relațiilor de gestionare a resurselor financiare. În calitate de **subiect al cercetării** sunt examinate aspectele teoretice și practice de perfecționare a gestiunii financiare în cadrul instituțiilor de învățământ superior.

Metodologia cercetării științifice. Pentru atingerea obiectivelor propuse în cadrul cercetării, autorul a utilizat următoarele metode și instrumente: metoda documentară, bazată pe accesarea și studierea surselor bibliografice de specialitate; metoda analitică, prin intermediul căreia s-a ajuns la esența proceselor cercetate; metoda sintezei, comparației, analogiei, grupării cantitative și calitative, care a fost aplicată la analiza și interpretarea indicatorilor financiari; pachetul software Eviews 8.0. Metodologia utilizată corespunde tendințelor moderne de dezvoltare a științei economice.

Noutatea și originalitatea științifică:

- dezvoltarea conceptului de *gestiune financiară* în vederea asigurării stabilității financiare a instituțiilor de învățământ superior;
- elaborarea schemei de gestiune financiară a instituțiilor de învățământ superior din punct de vedere operațional și funcțional;
- dezvoltarea conținutului mecanismului financiar al instituțiilor de învățământ superior prin completarea elementelor structurale și adaptarea sistemică a acestuia;
- elaborarea elementelor noi în metodologia de calculare a eficienței gestiunii financiare în cadrul instituțiilor de învățământ superior;
- elaborarea modelului econometric de dependență între point break-chair și factorii de influență în vederea creșterii eficienței utilizării surselor financiare și optimizării bugetului instituțiilor de învățământ superior;
- elaborarea sistemului și formulei de calcul al volumului finanțării instituțiilor de învățământ superior în baza indicatorilor de performanță;
- elaborarea propunerilor cu privire la formula de calcul al volumului finanțării bazate pe indicatori de performanță și mecanismul de formare a Fondurilor pentru Educație Superioară în vederea facilitării acumulării surselor financiare pentru instruire în cadrul instituțiilor de învățământ superior;
- fundamentarea și dezvoltarea mecanismului de finanțare a instituțiilor de învățământ superior prin intermediul francizei academice și surselor alternative de finanțare;
- elaborarea structurii complexe a mecanismelor de atragere, acumulare și repartizare a surselor financiare pentru activitatea instituției de învățământ superior.

Problema științifică importantă soluționată constă în elaborarea propunerilor cu privire la perfecționarea mecanismelor și metodelor moderne în domeniul gestiunii financiare în cadrul instituțiilor de învățământ superior, prin elaborarea modelului econometric de dependență între factorii de influență și point break-chair în vederea optimizării gestiunii resurselor financiare ale instituțiilor de învățământ superior din Republica Moldova, precum și determinarea noilor posibilități de acumulare a resurselor financiare suplimentare în vederea utilizării eficiente a resurselor financiare ale instituțiilor de învățământ superior din Republica Moldova.

Semnificația teoretică a cercetării derivă în dezvoltarea conceptelor privind conținutul și structura gestiunii financiare în cadrul instituțiilor de învățământ superior; dezvoltarea elementelor mecanismului financiar în cadrul sistemului de gestiune financiară; elaborarea propunerilor cu privire la formula de calcul al volumului finanțării bazate pe indicatori de performanță și mecanismul de formare a Fondurilor pentru Educație Superioară în vederea facilitării acumulării surselor financiare pentru instruire în cadrul instituțiilor de învățământ superior; fundamentarea din punct de vedere științific a sistemului de gestiune financiară în cadrul instituțiilor de învățământ superior.

Valoarea aplicativă a tezei rezidă în recomandările pe care le conține și a căror implementare va spori eficiența domeniului vizat, dintre care le menționăm pe cele mai importante:

- aplicarea elementelor propuse în vederea dezvoltării mecanismului de gestiune financiară în cadrul instituțiilor de învățământ superior;
- determinarea posibilităților de aplicare a propunerilor de optimizare a mecanismului de gestiune financiară a instituțiilor de învățământ superior;
- stabilirea punctelor forte și posibilităților de implementare a bunelor practici pentru optimizarea cheltuielilor în învățământul superior;
- monitorizarea fluxurilor financiare și aplicarea mecanismului financiar pentru perfecționarea sistemului de gestiune financiară în cadrul instituțiilor de învățământ superior;
- identificarea posibilităților de aplicare a modelului econometric de dependență între point break-chair și factorii de influență;
- determinarea posibilității de atragere a surselor alternative de finanțare;
- stabilirea direcțiilor prioritare de dezvoltare a gestiunii financiare a sistemului de învățământ superior și formularea recomandărilor privind perfecționarea reformelor la acest capitol în domeniul universitar.

Implementarea rezultatelor științifice. Cele mai importante rezultate ale cercetării, elaborate în teză, au fost acceptate spre implementare în cadrul Ministerului Finanțelor, Ministerului Educației, Academiei de Studii Economice a Moldovei, Institutului Național de Cercetări Economice al Academiei de Științe a Moldovei, fiind confirmate prin acte de implementare.

Direcțiile de soluționare a problemei cercetate. În vederea atingerii obiectivelor enunțate, au fost analizate resursele financiare în cadrul instituțiilor de învățământ superior, urmărindu-se, pe parcursul întregului proces, identificarea soluțiilor și oportunităților pentru dezvoltarea durabilă a sectorului. Recomandările și propunerile au fost formulate luând în calcul și experiența altor state în domeniul gestiunii financiare în cadrul instituțiilor de învățământ superior prin racordarea modalității de gestiune financiară a universităților din străinătate la realitatea economică din Republica Moldova.

Aprobarea rezultatelor științifice. Aspectele principale ale tezei de doctorat au fost expuse de către autor în cadrul a 15 Conferințe și Simpozioane Științifice Internaționale, precum și în articole științifice publicate în reviste și culegeri științifice recenzate în perioada anilor 2005-2016.

Suportul metodologic și teoretic al tezei. Cercetările efectuate sunt bazate pe analiza investigațiilor în acest domeniu, rezultatele fundamentale ale cercetării naționale și internaționale cu privire la gestiunea financiară în cadrul instituțiilor de învățământ superior. La baza investigațiilor au stat lucrările fundamentale atât ale specialiștilor autohtoni, cât și străini. Menționăm lucrările economiștilor, precum: C.R.Burton, J.Ropke, P.Gumport, J.D.Jennings H.Drăgomirescu, M.Bălan, A.Crețu, G.Cristea, M.Bascacova, G.Bestremeannaia, T.Voronina, P.Sarcasov, L.Cobzari, N.Botnari, R.Hîncu, A.Casian, G.Ulian, V.Cojocaru, E.Bușmachi, A.Caraganciu, A.Cotelnic, N. Băncilă, A. Stratan, M. Doga-Mîrzac, C. Cușnir, R. Mihalachi, I. Pîrțachi, L. Erhan și alții.

Cercetările în domeniul finanțării instituțiilor de învățământ superior au fost efectuate în cadrul Centrului Analitic Independent „Expert-Grup”, Asociației pentru dezvoltare și promovare socio-economică „Catalactica” la comanda Ministerului Educației al Republicii Moldova și cu suportul financiar al Fundației Soros Moldova, Oficiului Național Erasmus+ în Moldova, precum și al organizațiilor internaționale, care au contribuit la constatarea și precizarea insuficienței resurselor financiare în domeniul învățământului superior.

Suportul informațional al cercetării îl constituie actele legislative și normative ale Republicii Moldova, Biroului Național de Statistică, Ministerului Finanțelor, Ministerului Educației, World Data on Education, International Bureau of Education, The Global Competitiveness Report, dar și estimările și analizele proprii ale autorului.

Publicațiile la tema tezei. Tezele principale ale investigațiilor efectuate în teza de doctorat au fost publicate în 14 lucrări științifice cu un volum de 5,16 coli de autor.

Volumul și structura tezei. Teza cuprinde adnotare (în limbile română, engleză și rusă), lista abrevierilor, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 156 de titluri și este perfectată pe 137 de pagini text de bază inclusiv 25 de figuri, 19 tabele și 22 de formule.

În **Introducere** este justificată tema propusă pentru cercetare și descrise actualitatea și importanța problemei abordate, sunt determinate scopul și obiectivele tezei, este relevată noutatea științifică a rezultatelor obținute și valoarea aplicativă a lucrării prezentată, aprobarea și implementarea rezultatelor și sumarul compartimentelor.

În **Capitolul 1 „Abordări teoretice privind procesul de gestiune financiară în instituțiile de învățământ superior”** sunt cercetate abordările teoretice privind sistemul de gestiune financiară. În acest context, a fost determinat locul și rolul gestiunii financiare în cadrul instituțiilor de învățământ superior, au fost analizate abordările conceptuale ale managementului financiar universitar și unele aspecte aferente mecanismelor financiare, care constituie un element activ al sistemului de gestiune în cadrul instituțiilor de învățământ superior. La fel, este cercetat conceptul de universitate antreprenorială și experiența internațională în domeniul gestiunii instituțiilor de învățământ superior.

În **Capitolul 2 „Analiza specificului sistemului de gestiune financiară a instituțiilor de învățământ superior”** este realizată estimarea procesului de gestionare financiară a universităților în Republica Moldova în vederea elucidării efectelor implementării autonomiei financiare în scopul reflectării situației actuale privind politica de finanțare a instituțiilor de

învățământ superior și evidențierea problemelor de finanțare cu care se confruntă universitățile din Republica Moldova. De asemenea, sunt cercetate metodele de determinare a eficienței cheltuielilor în învățământul universitar și este elaborat indicatorul de eficiență „punct-break chiar” în vederea optimizării surselor financiare și utilizării eficiente a acestora.

În **Capitolul 3 „Direcții de dezvoltare a sistemului de gestiune financiară a instituțiilor de învățământ superior”** sunt elucidate principalele tendințe de perfecționare a sistemului de finanțare a instituțiilor de învățământ superior din țările europene pentru racordarea universităților autohtone la noile condiții de activitate după reformarea sistemului național de educație prin implementarea autonomiei financiare. La fel, este reflectată posibilitatea atragerii surselor suplimentare de finanțare pentru instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova.

Compartimentul **„Concluzii generale și recomandări”** cuprinde concluziile tematice efectuate pe parcursul cercetării, precum și formularea concluziei generale, totodată, sunt descrise rezultatele de bază ale cercetărilor efectuate și sunt înaintate recomandările cu privire la perfecționarea sistemului de gestiune financiară în cadrul instituțiilor de învățământ superior în Republica Moldova.

Cuvinte-cheie: sistem de educație, instituții de învățământ superior, sistem de gestiune financiară, finanțarea instituțiilor de învățământ superior, autonomia financiară universitară, surse financiare, fondul educației superioare, franciză academică, endowment fond, crowdfunding.

CONȚINUTUL TEZEI

În capitolul 1 **„Abordări teoretice privind procesul de gestiune financiară în instituțiile de învățământ superior”** este prezentată sinteza privind conceptele de gestiune, gestiunea financiară în general, și gestiunea financiară în cadrul instituțiilor de învățământ superior în special, a fost realizată dezvoltarea și abordarea mecanismului financiar al sistemului de gestiune financiară în instituțiile de învățământ superior prin determinarea componentelor și instrumentelor financiare, precum și abordarea conceptului de universitate antreprenorială.

În știință, există o varietate de abordări pentru definirea conceptului „gestiune”. Gestiunea, în sens restrâns, presupune studiul deciziilor, care pot fi: pe termen lung – de politică financiară; pe termen scurt – decizii referitoare la gestiunea ciclului de exploatare, gestiunea trezoreriei și gestiunea riscurilor. Gestiunea, în sens larg, cuprinde mai multe etape: informarea în vederea atingerii obiectivelor; alegerea unei soluții în funcție de obiectivele de atins; punerea în aplicare a deciziilor, controlul aplicării deciziilor, analiza rezultatelor obținute care poate antrena revizuirea acestora și adoptarea de noi decizii etc. [2, p.230].

Examinând mai multe abordări teoretice ale conceptului de gestiune financiară (Brezeanu O., Toma M., Solomon D., Cuchul S., Howard G. Upton S. etc.), concluzionăm că acesta se axează pe aplicarea principiilor manageriale de luare a deciziilor în vederea utilizării eficiente a resurselor financiare. Totodată, în urma studiului efectuat, autorul consideră că gestiunea financiară reprezintă un sistem de tehnici, metode și principii în baza cărora se elaborează și realizează decizii manageriale legate de planificarea, formarea, utilizarea și distribuirea resurselor financiare ale entității, precum și organizarea circulației financiare a acestora.

Examinarea diferitor opinii ale savanților în domeniul gestiunii financiare a permis autorului să constate că aceste aspecte devin deosebit de importante și pentru sectorul educației.

Cercetând conceptele privind domeniul de gestiune financiară, autorul și-a propus dezvoltarea definiției de gestiune financiară în cadrul instituțiilor de învățământ superior. Așadar, în baza cercetărilor efectuate a literaturii de specialitate, am constatat că nu există o abordare unică și complexă a noțiunii „*gestiunea financiară în cadrul instituțiilor de învățământ superior*”. Autorul a formulat opinia proprie privind esența noțiunii „*gestiunea financiară în cadrul instituțiilor de învățământ superior*” reprezintă acțiuni realizate prin intermediul instrumentelor financiare și a tehnologiilor contemporane, direcționate spre relațiile financiare specifice, apărute în cadrul instituțiilor de învățământ superior și a tipurilor corespunzătoare de resurse financiare, cu scopul de a asigura stabilitatea și autonomia financiară a instituțiilor de învățământ superior.

Există mai multe abordări a procesul de gestiune financiară în cadrul instituțiilor de învățământ superior, una dintre ele fiind abordarea sistemică, prin care procesul de gestiune este examinat ca un sistem de elemente interdependente.

Așadar, menționăm că esența *gestiunii financiare în cadrul instituțiilor de învățământ superior* rezultă din concepția clasică a noțiunii „*managementul financiar universitar*”, noțiune care, până în prezent, este discutată în literatura de specialitate și care nu are o explicație unică. Astfel, economiștii români Filip F. și Dragomirescu H. relatează că „din punctul de vedere al practicii organizaționale, *managementul financiar în sistemul universitar* poate fi definit ca un complex de decizii și măsuri, ce intervine ca regulator al fluxurilor financiare în interiorul instituției [11, p. 237-254].

În urma cercetării mai multor opinii ale savanților, autorul conchide că *managementul financiar universitar* este orientat, în primul rând, spre gestiunea fluxurilor financiare.

Potrivit celor expuse mai sus, autorul relatează opinia proprie vis-a-vis de dezvoltarea conținutului noțiunii de management financiar universitar. Astfel, în opinia autorului, *managementul financiar universitar* constituie un ansamblu de metode și instrumente de analiză, care permite instituțiilor să-și asigure o încadrare eficientă în mediul financiar.

Perfecționarea managementului financiar în domeniul educației, la etapa actuală, are următoarele obiective importante: introducerea unui sistem de bugete perfecționate, adaptat la particularitățile activităților de finanțare din învățământul superior; perfecționarea activității de planificare, de execuție operațională și de control în domeniul managementului financiar, elaborarea unei politici generale majore privind atragerea și alocarea resurselor de finanțare ca parte componentă a unui program național unic.

Drept urmare a cercetărilor efectuate cu privire la aspectele teoretice și metodologice ale gestiunii financiare a instituțiilor de învățământ superior și a managementului financiar universitar am elaborat schema de gestiune financiară a instituțiilor de învățământ superior din punct de vedere operațional și funcțional, prezentată în figura 1, care la rândul său este implicată în dezvoltarea mecanismului financiar al instituției de învățământ superior prin aplicarea metodelor și instrumentelor financiare, planificare și gestiunea resurselor financiare.

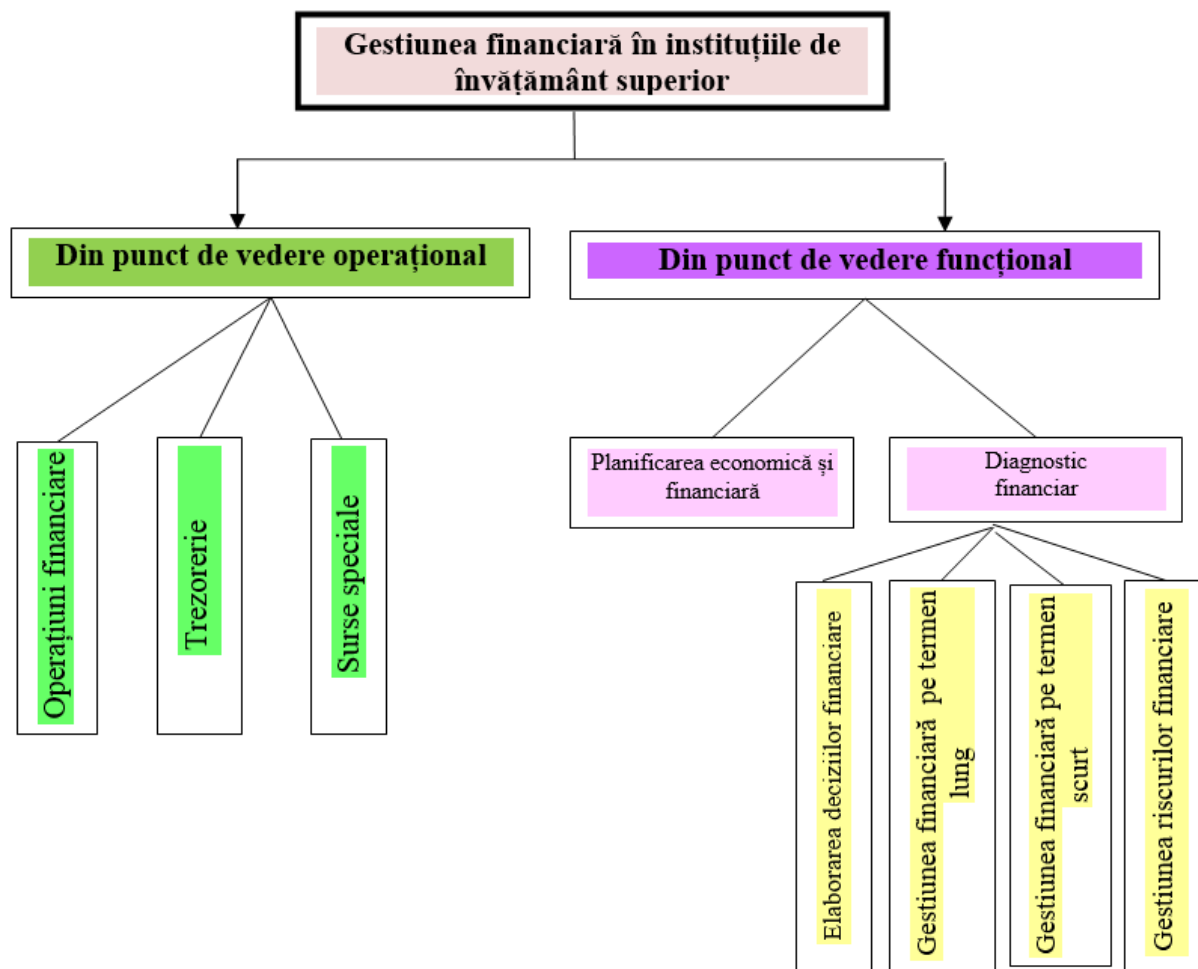

Fig. 1. Structura gestiunii financiare în instituțiile de învățământ superior

Sursa: elaborat de autor.

Unii economiști sunt de părere că structura mecanismului financiar este complexă, datorită faptului că relațiile financiare sunt diverse și depind de o mulțime de factori economici, juridici, manageriali etc. [20, 23].

Mecanismul financiar joacă un rol important în activitatea desfășurată de instituțiile de învățământ superior. Cu ajutorul acestui mecanism sunt mobilizate și repartizate resursele financiare necesare pentru desfășurarea activității de instruire, activității științifice, precum și ale altor activități.

În contextul cercetării problemelor și a factorilor, ce determină procesul de modernizare a mecanismului financiar în cadrul sistemului de educație și cu scopul de a completa cercetările în domeniul gestiunii financiare în cadrul instituțiilor de învățământ superior, autorul a concretizat poziția proprie față de noțiunea de mecanism financiar al instituțiilor de învățământ superior, structura și lista elementelor principale ale lui, locul în mecanismul financiar al elementelor funcționale ale gestiunii finanțelor.

În opinia autorului, *mechanismul financiar al instituțiilor de învățământ superior* reprezintă un sistem de reglare (control) ținută a procesului de formare, alocare și utilizare a resurselor financiare în cadrul principiilor instituționale definite, metodelor financiare, pârgurilor financiare, asigurarea normativ-juridică și metodică-informațională.

Mecanismul financiar existent al instituțiilor de învățământ superior reprezintă un set interdependent și, în același timp, contradictoriu de metode și instrumente financiare aplicate de instituțiile de învățământ superior în scopul utilizării eficiente a finanțelor. O atenție deosebită se acordă structurii instituției și asigurării coordonării corelate a tuturor componentelor și elementelor funcționale ale ei. În opinia autorului, corelarea sistemică în interiorul mecanismului financiar permite luarea deciziilor maximal efective, ce ar asigura eficiența dezvoltării instituțiilor de învățământ superior. Modelul funcționării structurale a mecanismului financiar în cadrul instituțiilor de învățământ superior este propus de autor în figura 2.

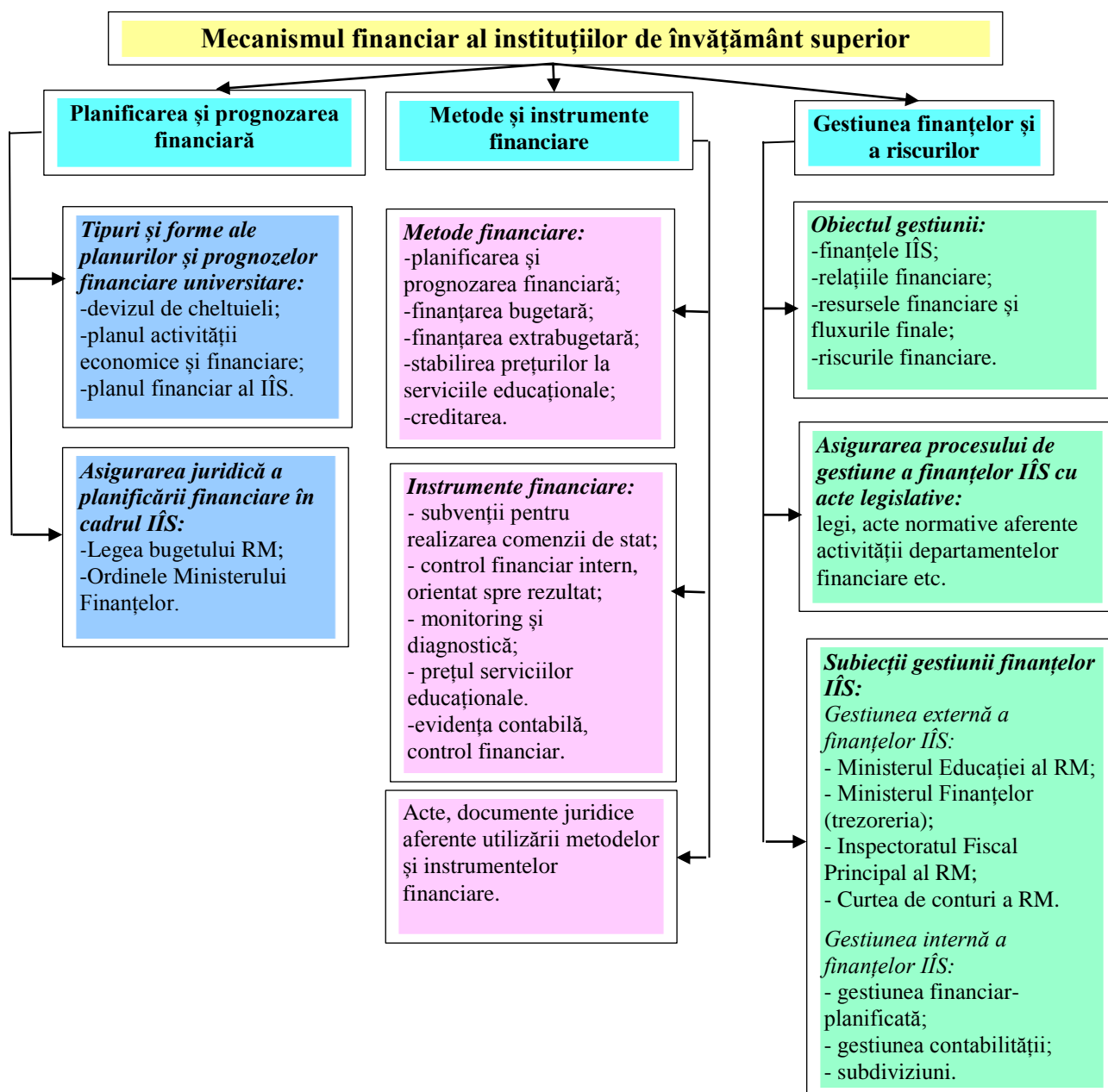

Fig. 2. Structura mecanismului financiar al instituțiilor de învățământ superior

Sursa: Elaborat de autor în baza sursei [17].

Modelul dezvoltat al structurii mecanismului financiar propus și consecutivitatea elementelor funcționale ale procesului de gestiune financiară în cadrul instituțiilor de învățământ superior permit de a evidenția două direcții de acțiune asupra funcționării și activității economice și financiare a acestora: *acțiunea cantitativă*, care presupune atingerea asigurării financiare

suficiente prin formarea mijloacelor bugetare și a resurselor financiare extrabugetare pentru întreținerea și dezvoltarea ulterioară, determinată de proporțiile procesului de repartizare; *acțiunea calitativă*, care constă în acele tipuri și forme ale relațiilor financiare dintre instituțiile de învățământ superior și alți participanți ai reproducerii sociale, care permit de ale examina în calitate de stimulatori activi ai dezvoltării eficiente a instituțiilor de învățământ superior.

În continuare, autorul a efectuat o analiză a modelelor de finanțare în instituțiile de învățământ superior în țările europene. În Europa, actualmente, persistă câteva modele de finanțare a instituțiilor de învățământ superior. Conform unui model de acest tip, finanțarea instituțiilor provine, în principal, din surse publice. Modelul se bazează pe presupunerea că reglementarea activităților operaționale ale instituțiilor se face detaliat de către autoritățile publice, iar respectarea lor este asigurată prin mecanisme stabilite, precum inspecțiile sau formalitățile birocratice.

Modelul statului care reglementează este prezentat în opoziție cu cel al statului care supervizează (sau al îndrumării externe). Conform acestui model, instituțiilor li se acordă o largă autonomie în diferite domenii. Controlul se manifestă prin stabilirea obiectivelor naționale care trebuie respectate de către instituții, transparența politicilor instituționale, precum și diferite măsuri de responsabilizare pentru instituții și personalul acestora. Modelul statului care supervizează presupune deseori stimularea concurenței dintre instituții.

De asemenea, se utilizează trei tipuri principale de guvernare, îndeosebi la nivel instituțional. Acestea sunt: modelul de autogovernare academică; modelul de autogovernare a conducerii, în care cadrele de conducere ale instituției au competențe sporite în materie decizională și de stabilire a obiectivelor; modelul universitar antreprenorial, care presupune surse de finanțare diversificate și dezvoltarea de parteneriate cu sectorul privat.

Transformarea structurii societății, însoțită de o schimbare a cunoștințelor formale și neformale, precum și neajunsurile depistate în modelele enunțate, au determinat creșterea independenței economice a instituțiilor de învățământ de stat pe baza autonomiei universitare. Cel mai efectiv model teoretic și practic al funcționării autonomiei instituției de învățământ superior, în condițiile economiei de piață, este *universitatea antreprenorială*.

Autonomia economică și instituțională a instituțiilor de învățământ superior acordă acestora o libertate semnificativă în selectarea surselor de asigurare a dezvoltării proprii și, în același moment, nu permite în virtutea tipologiei diferite să construiască modele generale de gestiune și să ofere practici comune de activitate în noul mediu. Elementul central, în orice sistem național de învățământ superior în societatea informațională, este universitatea inovativ-antreprenorială [18].

Reieșind din cele menționate, considerăm că *universitatea inovativ-antreprenorială* reprezintă un tip nou al structurii organizaționale a instituției de învățământ superior, ce se bazează pe autonomia financiară, combinând în sine modelul tradițional de cercetare și educație împreună cu oferirea, pentru studenți și profesori, a posibilităților de realizare a activității inovativ-antreprenoriale, de comercializare a cercetărilor efectuate în colaborare activă cu instituțiile de stat, organizațiile publice și cu reprezentanții pieței.

Evidențierea și descrierea principiilor generale ale funcționării universităților antreprenoriale permite stabilirea caracteristicilor principale ale acestora: existența unui nivel de capitalizare pentru generarea, difuzarea și aplicarea cunoașterii în procesul științifico-didactic și în domeniul industrial; nivelul sporit de integrare și interconexiune dintre universitate, business și instituțiile de stat; existența autonomiei financiare și academice a instituției de învățământ

superior; apariția reflecției științifico-educative și inovative prin renovarea sistematică a structurilor instituției de învățământ superior ca rezultat al interacțiunii acesteia cu businessul și instituțiile de stat [18].

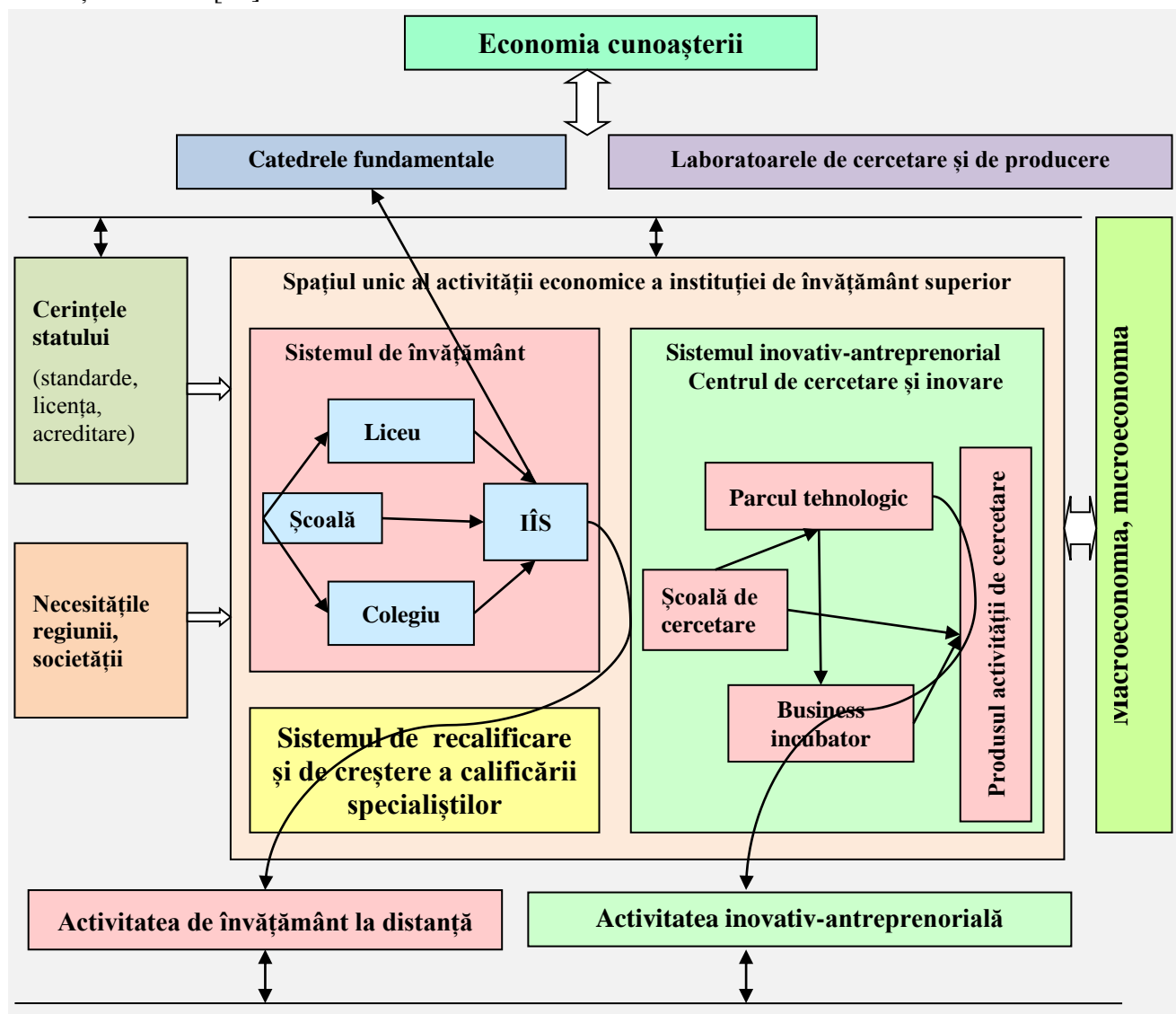

Fig. 3. Influența economiei cunoașterii asupra structurii instituției moderne de învățământ superior de tip antreprenorial

Sursa: elaborat de autor în baza sursei [18].

Particularitățile finanțării instituțiilor de învățământ superior au fost abordate în diverse lucrări prin identificarea problemelor de finanțare. Cu toate acestea, nu au fost realizate lucrări aparte care ar avea drept scop cercetarea oportunităților de perfecționare a sistemului de gestiune financiară în cadrul instituțiilor de învățământ superior cu scopul atragerii resurselor financiare.

În capitolul 2 „**Analiza specificului sistemului de gestiune financiară a instituțiilor de învățământ superior**” este realizată analiza sistemului de gestiune financiară a instituțiilor de învățământ superior în cadrul sistemului educațional din Republica Moldova.

Sistemul universitar din Republica Moldova a suferit modificări importante în efortul de aliniere la principiile Procesului Bologna. Drept urmare, a fost acceptată autonomia universitară cu cei patru piloni de bază – autonomia organizațională, autonomia resurselor umane, autonomia academică și autonomia financiară. Cea din urmă fiind unul din subiectele principale ale cercetării în vederea gestionării eficiente a resurselor financiare.

Conform Hotărârii Guvernului „Cu privire la modul de funcționare a instituțiilor de învățământ superior de stat în condiții de autonomie financiară” nr. 983 din 22.12.2012, autonomia financiară este o parte componentă a autonomiei universitare, ce constă în dreptul instituției de a-și organiza activitatea independent și a se autogestiona financiar, de a-și asuma un ansamblu de competențe și obligații în concordanță cu opțiunile și orientările strategice naționale ale dezvoltării învățământului superior, postuniversitar și a sectorului de cercetare, dezvoltare și inovare, stabilite prin lege și documente de politici [12].

Pilonul, ce ține de autonomia financiară, este considerat unul din cei mai importanți, pentru că în felul acesta orice decizie luată în cadrul universității poate fi susținută financiar.

Finanțarea instituțiilor de învățământ superior se efectuează pe contul a două categorii, mijloace de bază (cheltuieli bugetare) și mijloace speciale (cheltuieli extrabugetare).

Tabelul 1. Distribuția cheltuielilor în cadrul învățământului superior în baza surselor de finanțare (în lei)

Anul	Componenta de bază	Mijloace speciale
2005	159.236.569	335.360.462
2006	192.630.615	402.061.070
2007	241.141.837	405.204.649
2008	325.047.579	396.984.694
2009	416.214.477	365.116.374
2010	480.279.860	411.064.811
2011	538.412.534	411.912.113
2012	605.837.499	419.325.476
2013	673.262.464	426.738.839
2014	740.687.430	434.152.202
2015	808.112.395	441.565.565

Sursa: elaborat de autor după informația din baza de date a cheltuielilor publice (Bugetul public național consolidat).

Datele din tabelul 1 indică o tendință foarte interesantă în raport cu dinamica finanțării învățământului superior și anume contribuția crescândă a statului în alocarea resurselor financiare către universități. Creșterea finanțării din partea statului a fost evident conectată la dorința guvernului de a interveni în procesul de redirecționare a fluxului de studenți către alte subsisteme educaționale prin controlul procesului de admitere, utilizând planurile unice de înmatriculare.

Costul mediu pentru instruirea unui student cu finanțare din bugetul de stat, sub aspectul autorităților publice centrale, care au în subordine instituții superioare de învățământ, este prezentat în tabelul 2.

Tabelul 2. Costul mediu pentru instruirea unui student cu finanțare din bugetul de stat în anul 2015

Denumirea autorității	Costul mediu pentru instruirea unui elev/student cu finanțare din bugetul de stat, lei	În % față de costul mediu, %
Ministerul Educației	22 851,9	87,9
Academia de Științe a Moldovei	23 840,8	91,7
Cancelaria de Stat	26 877,9	103,4
Ministerul Sănătății	39 999,4	153,8
Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	40 366,9	155,2

Ministerul Culturii	50 628,7	194,7
---------------------	----------	-------

Sursa: elaborat de autor în baza sursei [13].

Expansiunea învățământului universitar în urmă cu 7-8 ani cu referire la numărul de studenți nu a fost sprijinită de o finanțare adecvată care ar asigura studii de calitate. În pofida faptului că alocările pentru învățământ au crescut continuu ca și ponderea în PIB, finanțarea învățământului superior nu a constituit o prioritate pentru factorii de decizie.

În rezultatul politicii adoptate de către guvern, universitățile au fost impuse, de fapt, să instruiască studenții cu taxă, inclusiv și din bani publici, deoarece cuantumul taxelor nu acoperă costurile de instruire. Cu alte cuvinte, statul a preferat să subvenționeze parțial studenții înmatriculați în bază de contract în schimbul unui control aproape total asupra planificării și utilizării resurselor financiare de către ÎS. Datele din figura 4 confirmă pe deplin această politică.

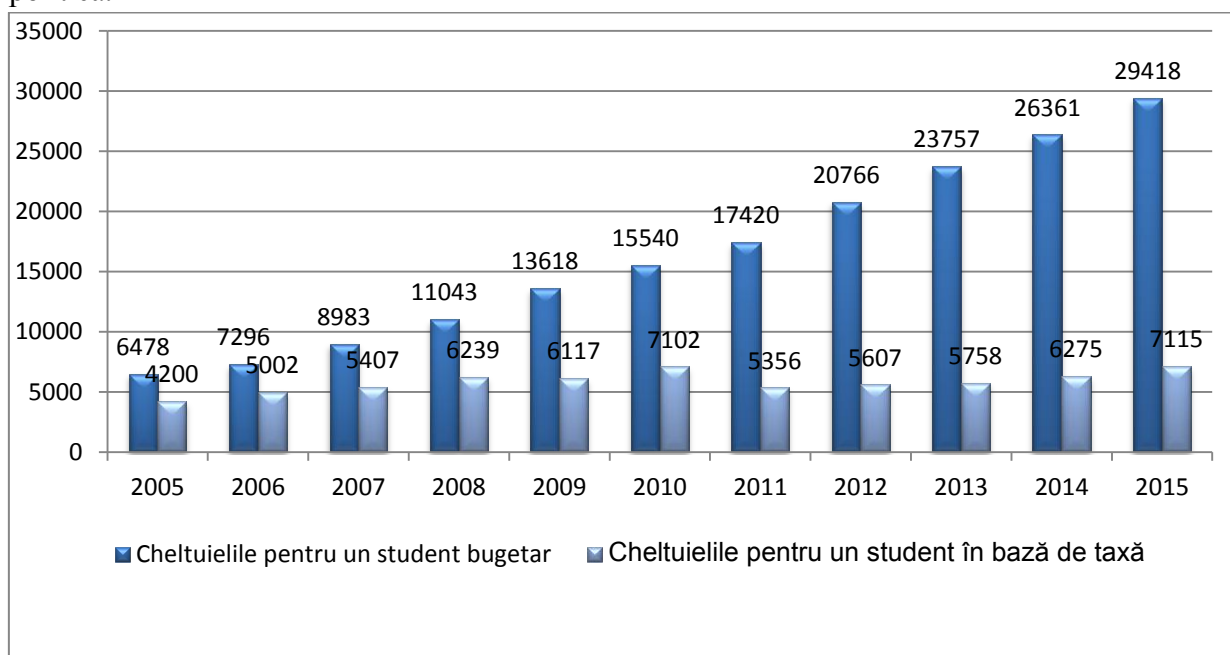

Fig. 4. Costurile comparative de instruire pe unitate de student din surse bugetare și mijloace speciale în cadrul învățământului superior

Sursa: elaborat de autor în baza sursei [9].

Rezultatele din figura 4 demonstrează foarte clar impactul pe care l-a avut reglementarea cuantumului taxelor de studii de către guvern. Începând cu anul 2005, observăm că decalajul dintre costurile de instruire pentru un student bugetar și unul cu taxă crește permanent.

Ca urmare a rezultatelor cercetării efectuate, autorul a identificat că, actualmente, sunt necesare și oportune un șir de măsuri de perfecționare care sunt chemate, pe de o parte, să elimine starea de subfinanțare a învățământului superior, iar, pe de alta, să diversifice sursele de finanțare, să aplice criterii stricte de promovare a justiției sociale pentru studenți, concomitent cu stimularea inovațiilor competitive. Se impune cu vehemență gestionarea fondurilor alocate de la buget sau obținute din alte surse, care, în ultimă instanță, se vor reflecta în creșterea eficienței folosirii resurselor pentru a asigura îndeplinirea următoarelor prerogative: diversificarea transparentă a surselor de finanțare; efectuarea unui control financiar riguros și eficient prin implementarea unui sistem de audit intern; descentralizarea fondurilor și controlului asupra acestui proces.

În aceste condiții, problema folosirii eficiente a resurselor de finanțare a învățământului superior și determinării unor metode de calcul al acestuia a devenit una din preocupările cele mai

importante ale finanțatorului (statul), ceea ce înseamnă că în loc de mai multă finanțare, strategia principală a statului țintește o creștere a eficienței sistemului universitar.

Între folosirea eficientă a resurselor bugetare și eficiența cheltuielilor este, în opinia noastră, o relație de condiționare directă și reciprocă. Una din funcțiile principale ale managementului financiar al universităților este să găsească noi surse de finanțare și să le gestioneze eficient. Astfel, un rol important capătă optimizarea bugetului universității, găsirea punctului de echilibru între veniturile disponibile și cheltuielile totale. În acest sens, în analiza economică și financiară a stabilității universității ar putea fi utilizat indicatorul „punct-break chiar”, în baza căruia poate fi identificat numărul minim al studenților înscriși pe bază de taxă de studii, care ar acoperi cheltuielile totale de instruire ale instituției.

În prima fază a cercetării a fost alcătuită și analizată matricea de corelație. Astfel, s-a constatat că între valoarea „punct-break chiar” există corelație minim medie, semnificativă cu următoarele variabile: veniturile din vânzări, profitul brut, venitul marginal, costul vânzărilor, cheltuielile variabile, cheltuielile fixe, numărul studenților, numărul cadrelor didactice. Prin simulări repetitive, verificând un șir de ipoteze privind: semnificația estimatorilor parametrilor de regresie, liniaritatea modelului, normalitatea distribuirii erorilor, precum și verificarea testelor de bonitate, s-a stabilit că funcția de dependență între variabilele analizate este o funcție log-liniară între „punctul-break chiar” și venitul marginal per student, cheltuielile variabile, cheltuielile fixe și numărul studenților [16].

Ecuția modelului de dependență între factorii de influență identificați și „*punct-break chiar*” este:

$$PBC = 32951,76 \times VMS^{-0,52} \times CF^{1,15} \times CV^{0,15} \times NS^{-0,55} + [CX = F] \quad (1)$$

unde, **PBC** – punct-break chiar;

VMS – venitul marginal per student;

CF – cheltuielile fixe;

CV – cheltuielile variabile;

NS – numărul studenților.

Rezultatele modelării econometrice privind corelația între indicatorul rezultativ „punctul-break chiar” și indicatori de influență este prezentat în figura 5.

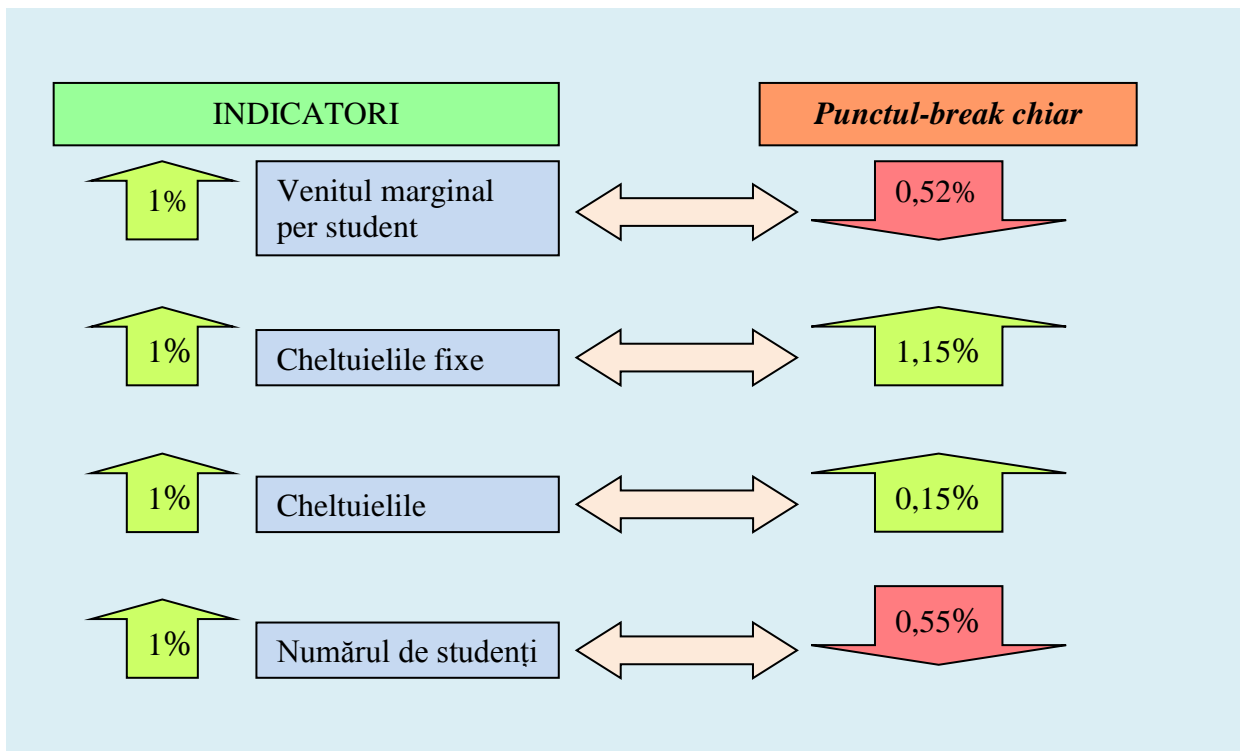

Fig. 5. Rezultatele aplicării modelelor econometrice prin corelarea punctului-break chiar cu indicatori de influență

Sursa: elaborat de autor în baza modelării econometrice.

Reieșind din calculele efectuate prin modelarea econometrică, au fost evidențiate unele legături între indicatorii studiați care reflectă că:

- la creșterea venitului marginal per student cu 1% „punctul-break chiar” va scădea cu 0,52%;
- la creșterea cheltuielilor fixe cu 1% „punctul-break chiar” va crește cu 1,15%;
- la creșterea cheltuielilor variabile cu 1% „punctul-break chiar” va crește cu 0,15%;
- iar la creșterea numărului de studenți cu 1% „punctul-break chiar” va scădea cu 0,55%.

Pentru al doilea model estimat ca variabilă dependentă a fost selectat indicatorul *valoarea medie a unui contract de studii*. Deoarece instituțiile de învățământ superior oferă o grilă largă de specialități la mai multe nivele de studii, iar mulți studenți învață cu finanțare de la bugetul de stat, este dificil de a identifica în baza statisticilor disponibile mărimea indicatorului selectat. Astfel, sa decis de a recurge la estimarea unui indicator apropiat ca conținut și ca valoare (variabilă instrumentală) „*preț student*”. Drept factori de influență au fost preluați următorii indicatori: „punctul-break chiar”, veniturile din vânzări, profitul brut, venitul marginal, costul vânzărilor, cheltuielile variabile, cheltuielile fixe, numărul studenților, numărul cadrelor didactice etc. În urma mai multor iterații de simulare, s-a stabilit că „*preț student*” poate fi estimat ca o funcție liniară de variabilele: cheltuielile variabile, cheltuielile fixe, numărul cadrelor didactice și rentabilitatea serviciilor.

Pentru vizualizarea rezultatului, generat de modelul estimat, a fost utilizat procedeul grafic în care este redat atât trendul real ce reflectă valoarea medie calculată a costului unui contract de studii, cât și trendul estimat al acestui indicator în funcție de valorile factorilor de influență ce s-au prezentat semnificativi [15].

Astfel, funcția matematică estimată poate fi utilizată ca instrument de previziune inductiv al valorii de cost a contractului mediu de studiu în cadrul instituțiilor superioare de învățământ autohtone.

$$PS = 0,0005 \times CF + 0,0004 \times CV + 41,99 \times NCD + 3025,63 \times RS - 20395 + [CX = F] \quad (2)$$

unde, **PS** – prețul per student;

CF – cheltuielile fixe;

CV – cheltuielile variabile;

NCD – numărul de cadre didactice;

RS – rentabilitatea serviciului.

În baza estimațiilor din ecuația (2), constatăm că majorarea cheltuielilor fixe, cheltuielilor variabile, numărului cadrelor didactice, precum și a rentabilității serviciilor prestate de către instituțiile de învățământ superior autohtone va duce inevitabil la creșterea valorii contractelor de studii.

În aceste condiții, este necesar de implementat utilizarea indicatorului „punctul-break chiar” pentru estimarea stabilității financiare a instituțiilor de învățământ superior în scopul optimizării mecanismului și structurii financiare în dependență de posibilitățile și necesitățile universităților.

În acest context se înscrie și problematica condiționării viitoare a finanțării bugetare a universităților în funcție de realizarea unor indicatori de performanță, a căror determinare are la bază evaluarea instituțională.

În capitolul 3 „**Directii de dezvoltare a sistemului de gestiune financiară a instituțiilor de învățământ superior**” este realizată dezvoltarea componentelor și evidențierea instrumentelor financiare de atragerea surselor alternative de finanțare.

Finanțarea sistemului național de studii, superioare impune sarcina primordială de a găsi o soluție potrivită pentru Republica Moldova, și, în această ordine de idei, valorificarea experienței țărilor europene ne permite crearea mecanismului propriu de finanțare a instituțiilor superioare de învățământ pe bază de performanțe și formula de finanțare.

În urma studiului comparativ, prezentat în lucrare, observăm că majoritatea standardelor de acreditare, elaborate de Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional (ANACIP) pentru instituțiile de învățământ superior corespund criteriilor și indicatorilor de performanță elaborați atât în România, cât și în Marea Britanie.

În acest context, propunem un sistem de finanțare a instituțiilor de învățământ superior bazat pe indicatorii de performanță, elaborați de ANACIP. Având în vedere necesitatea acreditării ciclice a tuturor programelor de studii, orice universitate poate obține finanțarea acestui program pe perioada acreditată în dependență de numărul studenților și performanțele obținute la fiecare program de studii acreditat de ANACIP. Astfel, propunem o metodă de finanțare a universităților exprimată prin combinarea metodei de finanțare per student și metodei bazate pe indicatori de performanțe, exprimată prin următoarea formulă de calcul:

$$VFP = \sum_{i=10}^n k_i \times NS_i \times VFS \quad (3)$$

unde, **VFP** – volumul finanțării pe programul de studii;

k_i – coeficientul, ce exprimă nivelul de realizare a standardului de acreditare în mărimi absolute;

i – numărul standardului de acreditare;

NS_i – numărul studenților care fac studii la programul acreditat;

VFS –volumul finanțării per student.

Totodată, ne interesează volumul total de finanțare a instituției de învățământ superior, pe care îl putem calcula prin suma finanțărilor obținute pe programe de studii, acreditate la această universitate, exprimată prin următoarea formulă de calcul:

$$\mathbf{VFT} = \sum_{i=1}^n \mathbf{VFP}_i \quad (4)$$

unde, **VFT** – volumul de finanțare totală a instituției de învățământ superior;

VFP – volumul finanțării pe programul de studii;

i – numărul de programe de studii acreditate în cadrul universității.

La momentul actual, există 10 standarde de acreditare, care sunt apreciate după nivelul de realizare a lor. Conform metodologiei ANACIP nivelul de realizare a unui standard se exprimă în procente. Propunem utilizarea în formula de calcul a acestui coeficient, exprimat în mărimi absolute. Astfel, prin calcul vom obține volumul finanțării pe programul de studii în dependență de evaluarea indicatorilor de performanță, realizată de ANACIP la termenul prevăzut de legislație, și numărul de studenți înmatriculați la studii la acest program. Volumul finanțării totale a universității va fi calculat ca suma finanțărilor obținute pe fiecare program de studii. Prin urmare, instituțiile de învățământ superior vor fi stimulate financiar pentru realizarea performanțelor stabilite de ANACIP în standardele de acreditare.

În opinia noastră, este necesar de realizat calculul finanțării pe programul de studii, precum și volumul de finanțare totală o dată în an, începând cu 1 ianuarie, pornind de la idea că coeficienții realizării standardelor de acreditare rămân constanți pe toată perioada acreditării programului, iar numărul de studenți înmatriculați la programul de studii va varia anual în dependență de rezultatele sesiunii de admitere.

Implementarea metodei de finanțare a instituțiilor de învățământ superior, bazată pe indicatori de performanță și reieșind din numărul de studenți admiși la studii, va permite obținerea unui stimulent puternic pentru dezvoltarea universităților, sporirea calității serviciilor educaționale, precum și a atractivității programelor de studii. Funcționarea mecanismului de finanțare a instituțiilor de învățământ superior propus de noi este prezentată în figura 6.

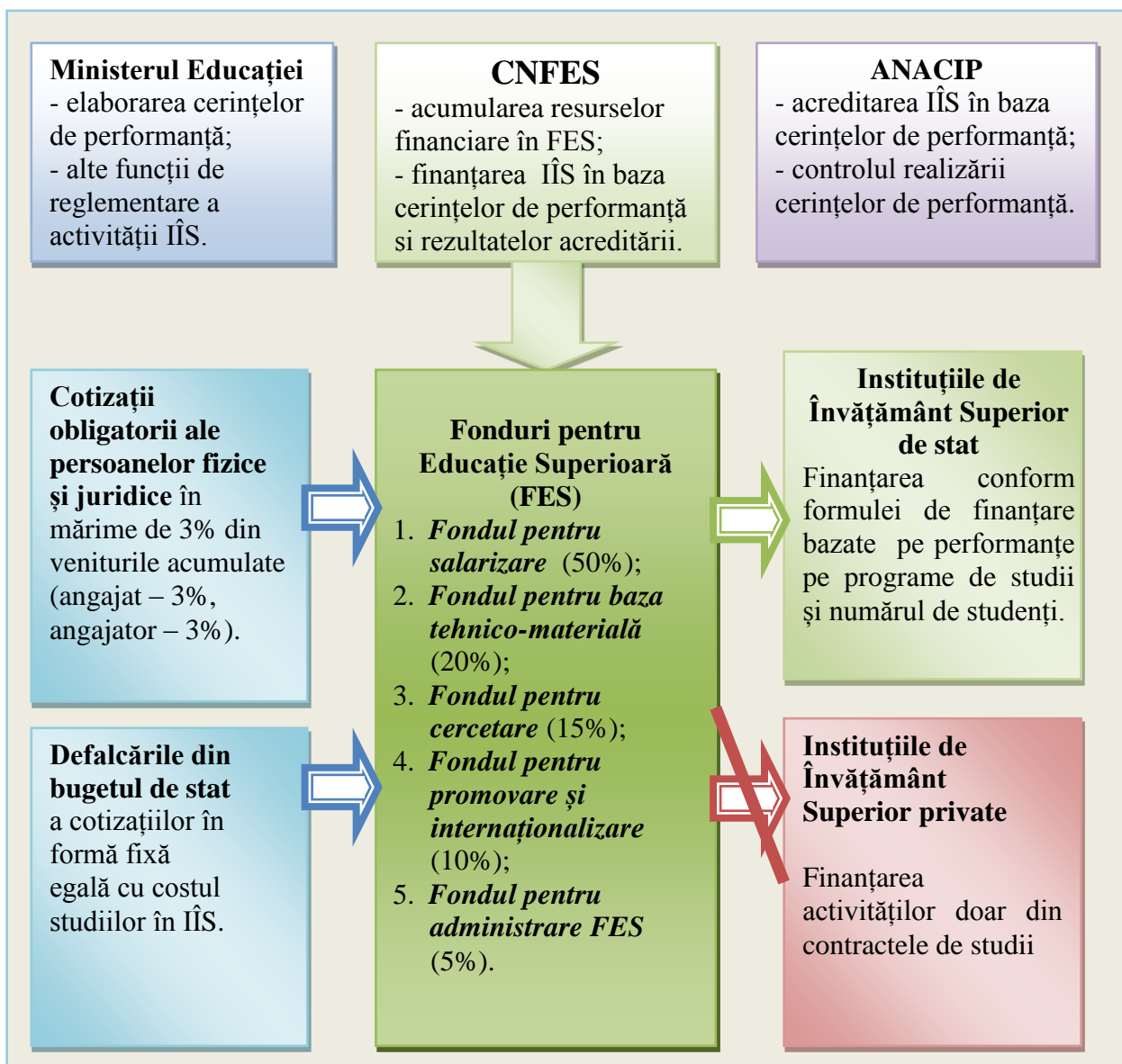

Fig. 6. Mecanismul de finanțare a instituțiilor de învățământ superior în Republica Moldova
Sursa: elaborat de autor.

În primul rând, propunem detașarea funcțiilor de repartizare a surselor de finanțare a instituțiilor de învățământ superior din atribuțiile Ministerului Educației prin crearea unui organ autonom subordonat Parlamentului – Casa Națională de Finanțare a Educației Superioare (CNFES).

Această organizație trebuie să activeze pe principiul non-profit, având drept scop de bază de a distribui sursele financiare acumulate în Fonduri pentru Educație Superioară (FES) instituțiilor de învățământ superior conform formulei de finanțare, creată și aprobată de Ministerul Educației, luând în vedere rezultatele evaluării externe de ANACIP.

În opinia noastră, sumele acumulate prin cotizații obligatorii și defalcările din bugetul de stat în FES vor fi repartizate pe cinci fonduri:

1. Fondul pentru salarizare (50%);
2. Fondul pentru baza tehnico-materială (20%);
3. Fondul pentru cercetare (15%);
4. Fondul pentru promovare și internaționalizare (10%);
5. Fondul pentru administrare FES (5%).

Reieșind din necesitățile de finanțare, ponderile ce revin fiecărui fond pot fi modificate pe baza legislativă cu consultarea reprezentanților tuturor subiecților implicați în finanțarea sistemului de studii superioare.

Finanțarea propriu-zisă a instituțiilor de învățământ superior se va realiza conform formulei de calcul propusă anterior, în dependență de nivelul de realizare a indicatorilor de performanță în cadrul instituțiilor de învățământ superior pe programe de studii și de numărul de studenți înmatriculați la studii la această universitate. Studenții, care au fost admiși la studii, nu vor achita nimic, fiind finanțați în întregime de FES. În această manieră, asigurăm accesul la studii superioare tuturor persoanelor tinere și talentate indiferent de starea financiară a părinților.

Pentru a valorifica sumele posibile de acumulat în Fondurile pentru Educație Superioară vom efectua anumite calcule. Având în vedere că veniturile bugetului de stat, provenite din impozitul pe venit a persoanelor fizice și juridice, constituie, în anul 2017, un volum de 4982200,0 mii lei, putem folosi această sumă pentru a calcula 1% din veniturile ce provin din achitarea impozitului pe venit: 49822,0 mii lei înmulțite cu 6% (3% de la angajat și 3% de la angajator) pentru a afla suma estimativă a cotizațiilor persoanelor fizice și juridice în FES:

$$49822,0 \times 6 = 298932,0 \text{ mii lei}$$

După analogia cu constituirea fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală, unde mai mult de 60% din venituri constituie defalcările din buget, putem calcula o sumă aproximativă a veniturilor totale ale FES.

$$298932,0 \times 100 \div 40 = 747330,0 \text{ mii lei pe an}$$

Având în vedere numărul de studenți în instituțiilor de învățământ superior de stat – 66938 persoane în anul 2016, putem calcula suma finanțării per student din FES:

$$747330,0 \div 66938 \times 1000 = 11164,5 \text{ lei}$$

Deoarece suma obținută de noi în urma calculelor efectuate este, totuși, una estimativă, trebuie să specificăm că, valoarea finanțării reale a fiecărui student din FES va depinde de mai mulți factori economici și sociali, precum dezvoltarea economică a țării, veniturile angajatorilor și angajaților, numărul studenților înmatriculați la studii superioare în universitățile de stat din țară etc.

Totodată, considerăm că aportul statului în finanțarea studiilor superioare trebuie să aibă loc în continuare în dependență de necesitățile economiei naționale în specialiști de înaltă calificare.

În opinia autorului, mecanismul de finanțare a instituțiilor de învățământ superior propus va avea un efect pozitiv asupra instituțiilor din sistemul național de studii superioare, doar în complex cu atragerea resurselor alternative de finanțare.

O altă alternativă de dezvoltare a sistemului educațional, evidențiată de autor, este colaborarea între instituțiile de învățământ superior din diferite țări. Există un număr considerabil de programe de colaborare, printre care unul din cel mai actual este *franciza academică*.

Astfel, *franciza academică* este definită ca o activitate internațională în care o universitate sau o instituție de învățământ superior intră în relații de parteneriat cu o altă universitate sau cu o instituție de învățământ superior din altă țară în scopul de a livra, integral sau parțial, programele academice studenților universității francizorului din această țară.

Costurile suportate de studenții din alte state sunt mai mari, în comparație cu costurile pentru studiile de acasă și această discrepanță devine o barieră din ce în ce mai semnificativă în instruirea internațională. Astfel, a sporit motivația economică pentru dezvoltarea internațională a

francizei academice bazate pe instruirea acasă. Această modalitate de internaționalizare capătă o răspândire tot mai largă în mediul academic. Schematic, mecanismul și beneficiile acestui tip de franciză academică este prezentat în figura 7.

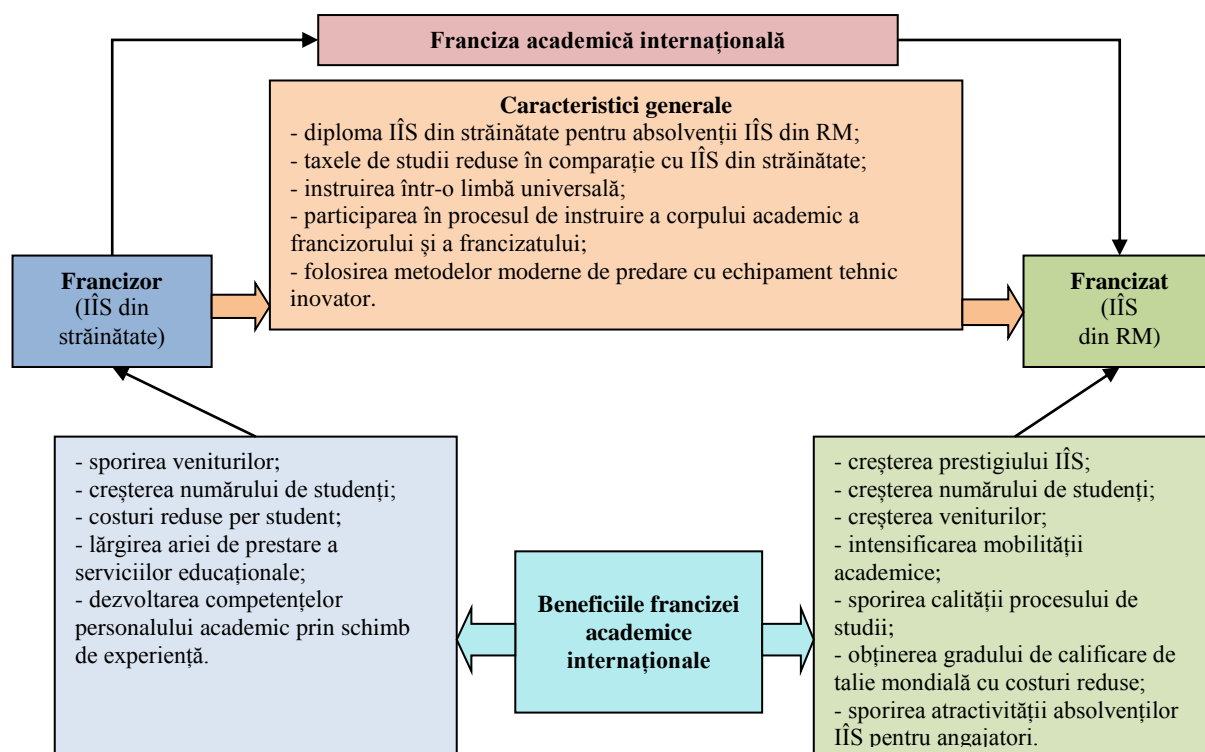

Fig. 7. Mecanismul și beneficiile francizei academice internaționale bazate pe instruirea acasă
Sursa: elaborat de autor.

Generalizând cele expuse, concluzionăm, în primul rând, că există puține cercetări efectuate în acest domeniu. În al doilea rând, franciza academică devine din ce în ce mai populară printre instituțiile de învățământ superior, în special la studii de licență, din cauza costului redus per student. În al treilea rând, indiferent de faptul că francizele academice sunt parteneriate între instituțiile de învățământ superior, totuși există o ierarhie în cadrul acestui tip de parteneriat. Acest lucru influențează, în mod inevitabil, comportamentul partenerilor și poate duce la tensiuni din cauza existenței diferitor percepții de venit și risc.

Prin urmare, autorul a identificat următoarele beneficii: creșterea numărului de studenți și a impactului financiar; creșterea ratingului instituției de învățământ superior; creșterea calității și dezvoltarea personalului; apariția și implementarea factorului de schimbare.

În continuarea ideii atragerii surselor alternative de finanțare, autorul propune un mecanism - cheie al fundraising-ului educațional *endowment fund* – un fond ce se formează prin donații sau contribuții cu destinație specială, care este utilizată pentru dezvoltarea instituțiilor de învățământ superior.

Crearea *endowment* fond presupune realizarea scopurilor și obiectivelor strategice importante pentru activitatea instituției de învățământ superior – modernizarea bazei tehnico-materiale, sporirea salariilor personalului și a burselor studenților, dezvoltarea activității de cercetare și altele.

Fondatorul unui *endowment* fond poate fi atât universitatea, cât și unii subiecți din sectorul privat – persoane fizice sau juridice, cointeresate în dezvoltarea acesteia. O regulă generală este

că fondatorii nu au drepturi asupra proprietății fondului, precum și veniturile obținute nu aparțin acestora. Endowment fond realizează numai formarea capitalului și transferul acestuia în gestiunea trust (de încredere) a unei companii specializate, prezentat în figura 8.

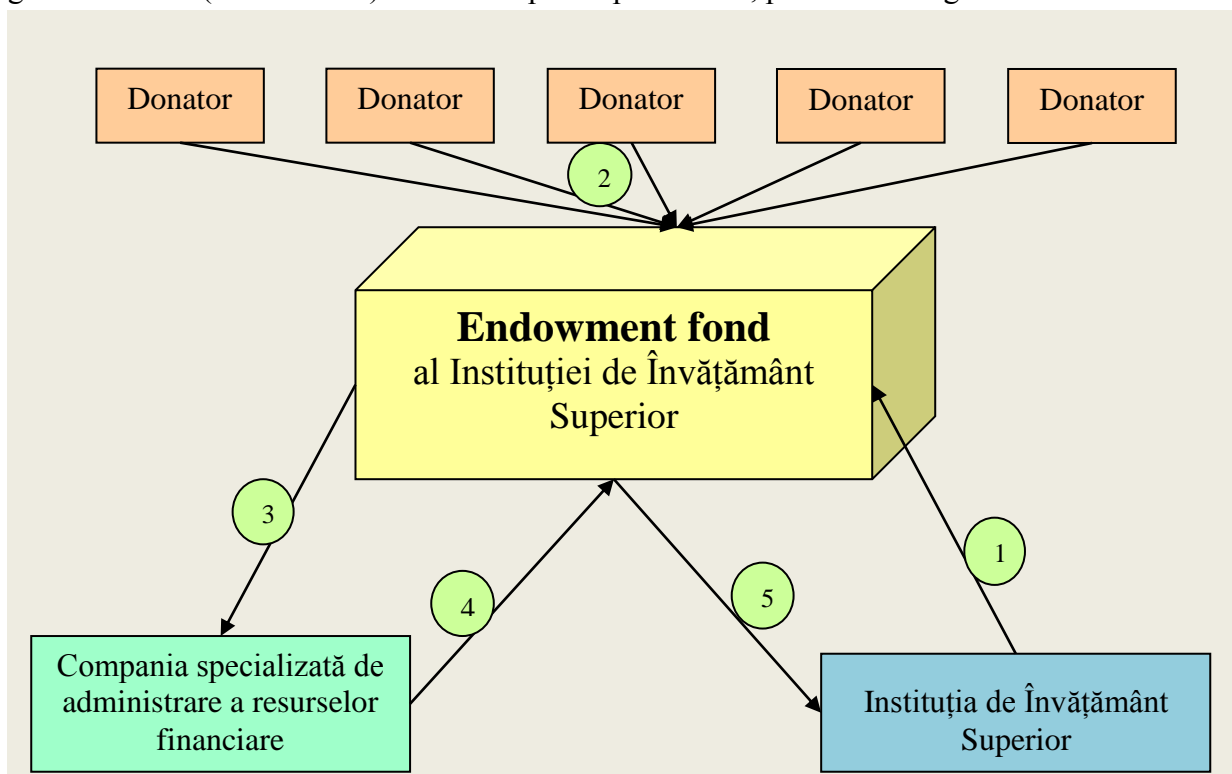

Fig. 8. Mecanismul de activitate a endowment fond al instituției de învățământ superior

Sursa: elaborat de autor în baza [21].

Astfel, endowment fond reprezintă un mecanism de conservare pe termen lung a capitalului obținut de la donatori. Instituțiile de învățământ superior din străinătate utilizează nu numai endowment fond ca posibilitate de atragere a resurselor financiare suplimentare, dar și *crowdfunding* – un instrument eficient pentru acumularea unor resurse financiare pe termen scurt.

Crowdfundingul este un mecanism pentru atragerea fondurilor de la populație în scopul realizării produsului, asistență pentru nevoiași, eveniment, susținerea afacerilor. Acest instrument financiar reprezintă plasarea unui apel despre apariția nevoilor de finanțare a unui eveniment sau a unui proiect universitar pe termen scurt și atragerea mai multor donatori de sume mici, cointeresați în acordarea ajutorului în cadrul acestui apel.

Astfel, este necesar de format un complex de mecanisme financiare, care vor permite acumularea și repartizarea resurselor financiare pe anumite scopuri, proiecte și evenimente care, în cel mai avantajos mod, vor spori nivelul de finanțare a universității și va realiza stimularea financiară a personalului în concordanță cu efortul depus de către fiecare membru al comunității academice.

În opinia noastră, relațiile financiare interne și externe ale instituției de învățământ superior pot fi prezentate în formă de un complex de relații între universitate și parteneri, ce formează un complex de mecanisme de atragere, acumulare și repartizare a surselor financiare pentru asigurarea activității acesteia, prezentate în figura 9.

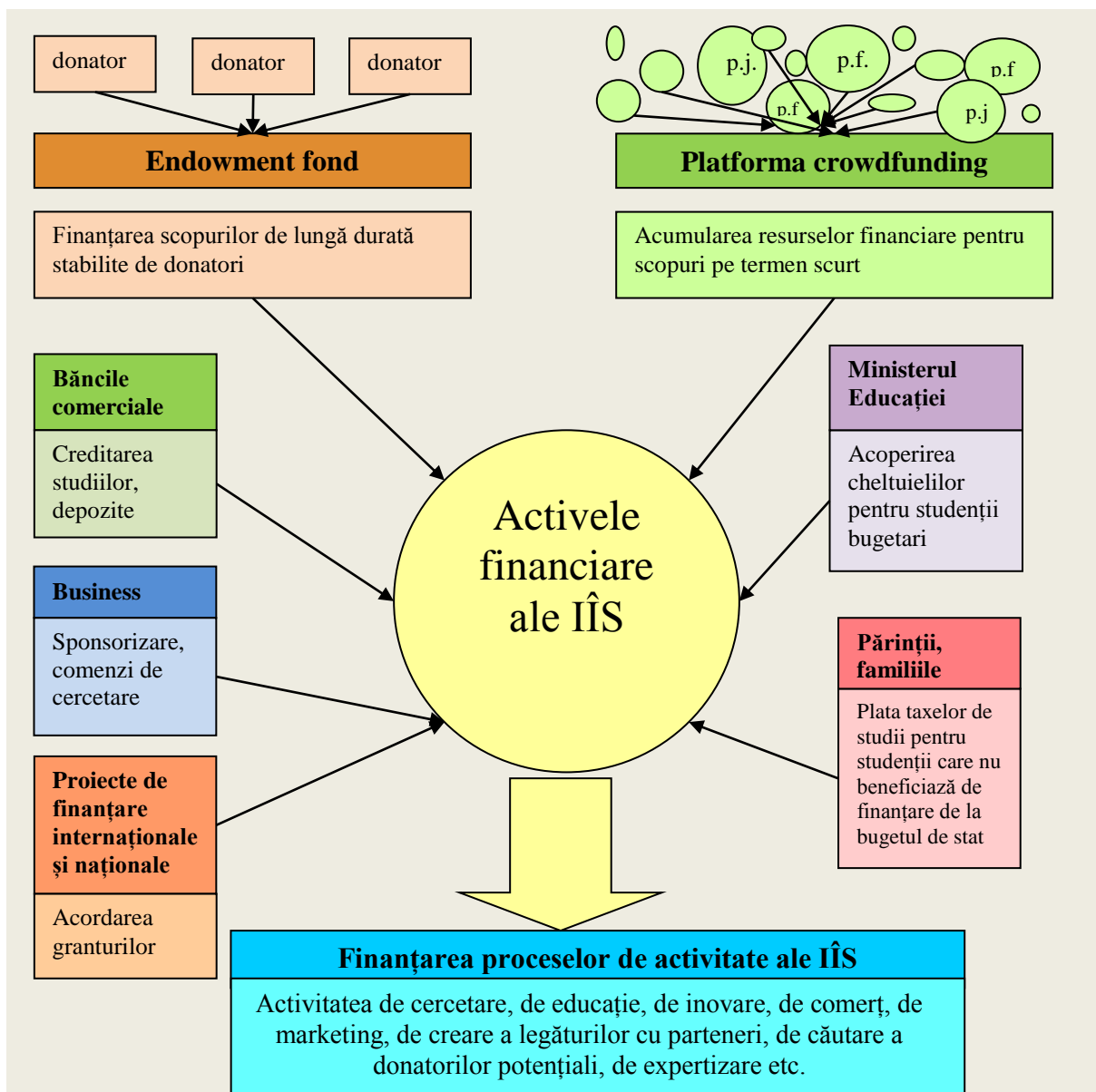

Fig. 9. Structura complexă a mecanismelor de atragere, acumulare și repartizare a surselor financiare pentru activitatea instituției de învățământ superior

Sursa: elaborat de autor.

Un astfel de complex trebuie să includă mecanisme pentru atragerea de fonduri suplimentare, pe baza mai multor forme de perspectivă de colectare a surselor suplimentare pentru finanțarea activității instituției de învățământ superior, inclusiv constituirea endowment fond și crearea platformei de crowdfunding.

În opinia autorului, implementarea acestor mecanisme în Republica Moldova ar permite instituțiilor de învățământ superior să ocupe poziții superioare pe piața serviciilor de educație, imposibil de atins prin utilizarea sistemului clasic de finanțare și de organizare a fluxurilor financiare.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În urma cercetărilor teoretice, metodologice și aplicative referitoare la tema abordată, autorul formulează următoarele concluzii:

1. În atitudinea față de reforma învățământului superior se conturează două tendințe extreme: a) deși statul pledează prin actele sale de guvernare pentru autonomie universitară, totuși persistă încă un management centralizat în care deciziile importante se iau la nivel central, iar universităților le revine rolul de a le aplica; b) universitățile se pronunță pentru un management descentralizat bazat pe autonomia universitară nelimitată;
2. În ultimii ani, s-au diversificat sursele de finanțare și s-au introdus unele modificări în mecanismele de finanțare ale instituțiilor de învățământ superior. Cu toate acestea, nu se pot ignora astfel de tendințe negative ca scăderea finanțării reale a învățământului superior, lipsa de fonduri pentru acoperirea cheltuielilor curente, pentru reparații și întreținere etc. Instituțiile de învățământ superior nu dispun de mecanisme adecvate de colectare de noi fonduri și de gestionare eficientă a acestora [6, p. 91-97];
3. Actualmente, sunt necesare și oportune un șir de măsuri care sunt chemate, pe de o parte, să elimine starea de subfinanțare a învățământului superior, iar, pe de alta, să diversifice sursele de finanțare, să aplice criteriile stricte de promovare a echității sociale pentru studenți, concomitent cu stimularea inovațiilor competitive [3, p.154-158];
4. Analizând situația conturată în domeniul învățământului superior cu privire la finanțarea instituțiilor de învățământ superior putem afirma că, necătând la eforturile întreprinse de Guvern pentru reformarea sistemului educațional, totuși rămân foarte multe lacune și neajunsuri ce împiedică dezvoltarea sistemului național de învățământ, inclusiv și cel de învățământ superior. Printre acestea menționăm: reducerea numărului de absolvenți ai liceelor și colegiilor, drept consecință a crizei demografice din anii '90; micșorarea ponderii absolvenților liceelor și a colegiilor în numărul persoanelor înmatriculați în învățământ superior; discrepanță tot mai mare dintre volumul cheltuielilor per student din banii publici și taxe de studii, acceptate de populație [4, p. 256-258];
5. Conform opiniilor exprimate, taxele de studii au fost colacul de salvare pentru universități, permițându-le să-și dezvolte baza tehnico-materială. Pe de altă parte, cuantumul taxelor actuale nu reflectă costurile reale suportate de către instituțiile de învățământ superior în procesul de instruire [6, p. 354-359];
6. Presiunea factorului demografic. Micșorarea numărului de absolvenți ai liceelor, datorită tendințelor demografice negative, precum și imposibilitatea înmatriculării absolvenților școlilor medii de cultură generală la facultăți a redus substanțial capacitatea universităților de a suplini resursele financiare din taxele de studii;
7. Un alt element, care dispune de un potențial de subminare a pozițiilor financiare ale universităților, este competiția externă. Pornind de la presupuziția că în prezent această competiție nu reprezintă un pericol evident, alinierea și integrarea sistemului de învățământ superior din Republica Moldova în spațiul învățământului superior european va testa serios competitivitatea universităților autohtone.

Soluționarea problemei științifice importante constă în elaborarea propunerilor cu privire la perfecționarea mecanismelor și metodelor moderne în domeniul gestiunii financiare în cadrul instituțiilor de învățământ superior, prin elaborarea modelului econometric de dependență între factorii de influență și point break-chair în vederea optimizării gestiunii resurselor financiare ale instituțiilor de învățământ superior din Republica Moldova, precum și

determinarea noilor posibilități de acumulare a resurselor financiare suplimentare în vederea optimizării gestiunii resurselor financiare ale instituțiilor de învățământ superior din Republica Moldova, care a condus la formularea următoarelor **recomandări**:

1. Adaptarea la realitățile sistemului național de gestiune a resurselor financiare destinate instituțiilor de învățământ superior a mai multor modalități de atragere a surselor suplimentare de finanțare, precum investițiile directe, taxe de școlarizare, surse financiare provenite din rezultatele cercetărilor efectuate în cadrul instituțiilor de învățământ superior, încheierea contractelor de parteneriat de lungă durată cu reprezentanții sectorului privat. Evident că facilitarea activității instituțiilor de învățământ superior prin aplicarea stimulentele fiscale și financiare la nivel de politică națională va avea un efect pozitiv de lungă durată și va condiționa avansarea economică a Republicii Moldova pe plan internațional [4, p. 256-258].
2. În condițiile autonomiei financiare, alocațiile din bugetul de stat nu trebuie să fie bazate pe cheltuieli istorice, ci pe o finanțare *per student* pe fiecare program de studii, care va include cheltuieli salariale, cheltuieli de achiziționare a mărfurilor, serviciilor și lucrărilor necesare pentru asigurarea desfășurării procesului educațional, cheltuieli pentru dezvoltare și un coeficient de specialitate sau criterii calitative.
3. Considerăm că ar fi rezonabilă introducerea sistemului de finanțare a universităților bazat pe indicatori de performanță, sistem existent în multe țări. În acest caz, va trebui bine gândit sistemul de indicatori, astfel încât cu adevărat să reflecte performanțele universităților. Acest lucru ar stimula activitatea eficientă a instituțiilor de învățământ superior.
4. Creșterea autonomiei universității ar putea fi deținută prin participarea la proiecte de cercetare, investiționale în baza cooperării cu diverși parteneri naționali și internaționali, inclusiv parteneriatul public privat, crearea unităților și subdiviziunilor de cercetare-inovare, dezvoltare, proiectare, prestări de servicii și activități de producție [14, p. 31-33].
5. Estimarea eficienței activității unei instituții de învățământ superior care activează în condițiile autonomie financiare trebuie efectuată printr-un șir de indicatori economici, elaborat de autor, având ca argument că aceste instituții sunt plasate în condiții asemănătoare agenților economici ce desfășoară activitatea pe piața concurențială, unde performanțele obținute în anul curent joacă un rol vital în dezvoltarea de lungă durată [6, p. 354-359].
6. Perfecționarea mecanismului de finanțare a ÎS prin crearea unui organ autonom – Casa Națională de Finanțare a Educației Superioare și crearea Fondurilor pentru Educație Superioară, care va fi disponibil doar instituțiilor superioare de învățământ de stat și va facilita accesul la studii superioare a mai multor categorii de beneficiari ai sistemului de educație indiferent de starea financiară personală sau a părinților.
7. Atragerea surselor suplimentare de finanțare în cadrul instituțiilor de învățământ superior, reieșind din posibilitățile oferite de aceste instrumente de atragere a surselor financiare suplimentare în condițiile reducerii finanțării universităților din sursele publice. Aceste modalități de colectare a fondurilor suplimentare principial noi în domeniul învățământului superior din Republica Moldova, vor asigura sporirea competitivității instituțiilor de învățământ superior naționale pe plan internațional,

precum și va asigura dezvoltarea durabilă și stabilă a instituțiilor de învățământ superior [8, p. 147-150].

Implementarea recomandărilor și propunerilor, elaborate de autor, va permite instituțiilor superioare de învățământ nu numai să se mențină pe piața educațională, dar și să dezvolte considerabil economia națională prin reorientarea acesteia spre noi etape de creștere, spre inovații și cunoaștere. Perfecționarea sistemului de gestiune financiară a instituțiilor de învățământ superior va ameliora situația financiară a universităților, contribuind considerabil la perfecționarea sistemului național de educație, drept consecință urmând nu numai dezvoltarea economică intensivă, ci și îmbunătățirea imaginii Republicii Moldova pe plan internațional.

Planul cercetărilor de perspectivă

În vederea aprofundării domeniului de cercetare, considerăm oportună continuarea cercetărilor cu următoarele orientări:

- dezvoltarea parteneriatului public-privat în cadrul instituțiilor de învățământ superior;
- perfecționarea mecanismului financiar al instituțiilor de învățământ superior prin aplicarea surselor alternative de finanțare.

BIBLIOGRAFIE

1. Bostan I. Autonomia universitară versus responsabilitățile publice și universitare: raport. Chișinău, 2010. 28 p.
2. Brezeanu P. Gestiunea financiară a întreprinderii în economia de piață. București: Ed. Fundației România de mâine, 2002. 230 p.
3. **Creciun A.** *Eficiența investiției în educația de nivel superior.* În: Dezvoltarea economică în contextul aspirației de integrare europeană. Perspective și realizări: conf. șt. int., 23-24 oct. 2009. Chișinău: USM, 2009, p. 154-158. ISBN 978-9975-70-915-6.
4. **Creciun A.** *Evoluția cheltuielilor pentru învățământ în Republica Moldova.* În: Simpozionul Internațional al Tinerilor Cercetători, 28-29 apr. 2010. Chișinău: ASEM, 2010, ed. a 8-a, p. 256-258. ISBN 978-9975-75-543-6.
5. **Creciun A.** *Metode de determinare a eficienței cheltuielilor în învățământul universitar.* În: Studii economice, 2012, an. 6, nr. 3-4, p. 354-359. ISSN 1857- 226X.
6. **Creciun A.** *Modele de finanțare a învățământului universitar în unele țări europene = Patterns of funding university education in some European countries.* În: Economica, 2011, nr. 3, p. 91-97. ISSN 1810-9136.
7. **Creciun A.** *Rolul managementului financiar în cadrul sistemului de învățământ.* În: Simpozionul Internațional al Tinerilor Cercetători, 21-22 apr. 2005. Chișinău: ASEM, 2005, ed. a 3-a, p. 316-317.
8. **Creciun A.** *Mecanismul financiar – element al sistemului de gestiune financiară în cadrul instituțiilor superioare de învățământ.* În: Conferința științifică internațională consacrată celei de-a XXV-a aniversări a ASEM „25 de ani de reformă economică în RM: prin inovare și competitivitate spre progres economic”, 23-24 septembrie, 2016, vol. V, Chișinău, p. 147-150, ISBN 978-9975-75-839-0.
9. Educația în Republica Moldova: publicație statistică, 2014-2015. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, Chișinău, 2015, Ordin ministrului finanțelor nr. 2016 din 28 decembrie 2015 cu privire la aprobarea Planului de conturi contabile în sistemul bugetar și a Normelor metodologice privind evidență contabilă și raportarea financiară în sistemul bugetar. Accesibil on-line:

- http://www.mf.gov.md/files/files/Acte%20Legislative%20si%20Normative/CONTABILITATE/ordine/Ordin%20nr_216%20din%2028_12_2015%20RO.rar
10. Evaluarea situației existente privind autonomia universitară în Moldova: Raport. Proiectul 530740-TEMPUS-1-2012-1-DK-TEMPUS-SMGR. Chișinău, 2013. 41 p. http://www.euniam.aau.dk/fileadmin/user_upload/Raport__autonomia_financiara__ro.pdf (vizitat 07.02.15).
 11. Filip F., Dragomirescu H. Sisteme de asistare inteligentă a activității manageriale. În: Sistemul informațional managerial al organizației. București: Editura Economică, 2001, p. 237-254.
 12. Hotărârea Guvernului cu privire la modul de funcționare a instituțiilor de învățământ superior de stat în condiții de autonomie financiară. nr. 983 din 22.12.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 25.12.2012, nr. 270-272 (1057).
 13. Raport privind executarea bugetului pe anul 2014. Chișinău, 2014. 319 p. <http://www.mf.gov.md/files/reports/Raport%202014%20RO.pdf> (vizitat 05.02.15).
 14. **Creciun A.** *Universities financing policy issues*. In: Ecoforum, 2013, vol. 2, nr. 1, p. 31-33. ISSN 2344-2174. <http://www.ecoforuniournal.ro/index.php/eco/article/view/39/25> (vizitat 25.01.2016).
 15. Greene W. *Econometric Analysis*. Prentice Hall, New Jersey, 2003, p. 827, ISBN 0-13-066189-9.
 16. Gumpert P., Jennings J. Are we privatizing public higher education? In: Change, 1999, vol. 31, p. 61-62.
 17. The Global Competitiveness Report 2014-2015. Geneva: World Economic Forum, 2014. 547 p. ISBN 978-92-95054-98-2.
 18. Гречко М. Университет инновационно-предпринимательского типа как автономная социально-экономическая система. Научный журнал Национальные интересы: приоритеты и безопасность, 37 (130), 2011, с. 13-23.
 19. Ковалев В. Введение в финансовый менеджмент. Москва: Финансы и статистика, 2001. 768 с.
 20. Крутик А., Хайкин М. Основы финансовой деятельности предприятия. Санкт-Петербург, 1999. 446 с.
 21. Миркин Я. Эндаумент-фонды (фонды целевого капитала) государственных и муниципальных образовательных учреждений организация деятельности, состояния и перспективы развития. М.: Финансовый университет, 2010, 114 с., ISBN 978-5-7942-0758-3.
 22. Тараканов В. Модернизация финансового механизма системы высшего профессионального образования: проблемы, решения, перспективы. Дис. на соиск. уч. степ. д-ра экон. наук. Волгоград, 2010. 383 с.
 23. Яхьяев М. Финансы АПК: механизмы оздоровления. Москва: Экономика, 1998. 199 с.

ADNOTARE

Creciu Ala: „Perfecționarea sistemului de gestiune financiară în cadrul instituțiilor de învățământ superior”, teză de doctor în economie, specialitatea 522.01. Finanțe, Chișinău, 2017

Structura tezei de doctor include introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 156 titluri, 13 anexe, 137 pagini de text de bază, 25 figuri, 22 formule și 19 tabele. Cercetările sunt reflectate în 15 publicații științifice.

Cuvinte-cheie: sistem de educație, instituții de învățământ superior, sistem de gestiune financiară, finanțarea instituțiilor de învățământ superior, autonomia financiară universitară, surse financiare, fondul educației superioare, franciză academică, endowment fond, crowdfunding.

Domeniul de studiu: finanțe, gestiune financiară.

Scopul lucrării constă în dezvoltarea fundamentelor teoretice și metodologice a gestiunii financiare în cadrul ÎÎS din Republica Moldova în vederea asigurării trecerii la un nou nivel calitativ al funcționării eficiente a acestora.

Obiectivele lucrării: cercetarea și dezvoltarea conținutului noțiunilor „gestiunea financiară în cadrul ÎÎS”, precum și a „mecanismului financiar în cadrul ÎÎS”; cercetarea conceptului de universitate antreprenorială, reieșind din experiența internațională; analiza experienței europene cu privire la gestionarea activității financiare a ÎÎS; estimarea sistemului de gestionare financiară a universităților în Republica Moldova; analiza stării surselor de asigurare financiară a ÎÎS; evaluarea metodelor de determinare a eficienței cheltuielilor în învățământul superior; elaborarea recomandărilor privind aplicarea instrumentelor eficiente ale gestiunii financiare.

Noutatea și originalitatea științifică: dezvoltarea conceptului de *gestiune financiară* în vederea asigurării stabilității financiare a ÎÎS; elaborarea elementelor noi în metodologia de calculare a eficienței gestiunii financiare în cadrul ÎÎS; elaborarea modelului econometric de dependență între point break-chair și factorii de influență; elaborarea modalității de conlucrare dintre societate și ÎÎS în scopul atragerii surselor alternative de finanțare prin crowdfunding și endowment fond; elaborarea mecanismului de atragere, acumulare și repartizare a surselor financiare în vederea determinării posibilității de creare a instituției antreprenoriale de învățământ superior.

Problema științifică importantă soluționată constă în elaborarea propunerilor cu privire la perfecționarea mecanismelor și metodelor moderne în domeniul gestiunii financiare în cadrul ÎÎS, prin elaborarea modelului econometric de dependență între factorii de influență și point break-chair în vederea optimizării gestiunii resurselor financiare ale ÎÎS din Republica Moldova, precum și determinarea noilor posibilități de acumulare a resurselor financiare suplimentare prin crearea fondului educației superioare și utilizarea surselor alternative de finanțare în vederea optimizării gestiunii resurselor financiare ale ÎÎS din Republica Moldova.

Semnificația teoretică a lucrării derivă în dezvoltarea conceptelor privind conținutul și structura gestiunii financiare în cadrul ÎÎS; dezvoltarea elementelor mecanismului financiar în cadrul sistemului de gestiune financiară; precum și în concluziile și recomandările care pot contribui la perfecționarea sistemului de gestiune financiară în cadrul ÎÎS.

Valoarea aplicativă a lucrării rezidă în determinarea posibilităților de aplicare a propunerilor de optimizare a mecanismului de gestiune financiară a ÎÎS; determinarea posibilităților de aplicare a modelului econometric de dependență între point break-chair și factorii de influență; formularea recomandărilor privind perfecționarea reformelor în domeniul managementului financiar universitar.

Implementarea rezultatelor științifice: cele mai importante rezultate ale cercetării științifice au fost acceptate spre implementare în cadrul Ministerului Finanțelor, Ministerului Educației, Academiei de Studii Economice a Moldovei, Institutului Național de Cercetări Economice al Republicii Moldova, fiind confirmate prin acte de implementare.

ANNOTATION

Creciu Ala: „Improving financial management system in higher education institutions”, PhD thesis in economics, specialty 522.01. Finance, Chisinau, 2017

The thesis was developed at the Department „Finance and Insurance”, ASEM and includes introduction, 3 chapters, conclusions and recommendations, bibliography consisting of 156 sources, 137 pages of main text, 19 tables, 13 annexes, 25 figures and 22 formulas. The researches are reflected in 15 scientific publications.

Key-words: education system, higher education institutions, evaluation of the financial management system, university funding, methods of financial evaluation, university financial autonomy, entrepreneurial university, endowment fund, crowdfunding, financial sources.

Field of study: finance, financial management.

The thesis aim it is to develop the theoretical and methodological financial management in higher education institutions in Moldova to ensure the transition to a qualitatively new level of efficiency of operation.

Objectives of the thesis: research and development of the notions of „financial management within HEIs”, of the „financial mechanism within HEIs”; researching the concept of entrepreneurial university based on international experience; analysis of the European experience in managing the financial activity of HEIs; estimating the financial management system of universities in the Republic of Moldova; analysis of the state of sources of financial security of HEIs; evaluating methods to determine the efficiency of spending in higher education; developing recommendations on the application of effective financial management tools.

Scientific novelty and originality: develop the concept of financial management to ensure the financial stability of HEIs; elaboration of new elements in the methodology for calculating the efficiency of financial management within HEIs; elaboration of the econometric model of dependence between point break-chair and factors of influence; elaboration of cooperation between society and HEIs in order to attract alternative sources of funding through crowdfunding and fund endowment; developing the mechanism for attracting, accumulating and distributing the financial sources in order to determine the possibility of creating the entrepreneurial higher education institution.

Important scientific issue solved consists in the elaboration of proposals regarding the improvement of the modern mechanisms and methods in the field of financial management within HEI, by elaborating the econometric model of dependence between influence factors and point break-chair in order to optimize the management of financial resources of HEIs in the Republic of Moldova As well as the determination of the new possibilities for the accumulation of additional financial resources through the creation of the endowmentfund and the crowdfunding platform in order to optimize the management of the financial resources of the HEIs in the Republic of Moldova.

The theoretical significance consists of: developing concepts on the content and structure of financial management within HEIs; developing the elements of the financial mechanism within the financial management system; such as conclusions and recommendations that can contribute to improving the financial management system within HEIs.

Applicative value of determining the possibilities for implementing proposals for optimization of the financial management mechanism of HEIs; determining the possibilities of applying the econometric model of dependence between point break chair and influence factors; formulating recommendations on improving the reforms in the university field.

Implementation of scientific results: the most important results of the research have been accepted for implementation of the scientific by the Ministry of Finance of Republic of Moldova as confirmed by implementing documents, The Ministry of Education, the Academy of Economic Studies, the National Institute of Economic Research of the Republic of Moldova being confirmed by implementing act.

АННОТАЦИЯ

к докторской диссертации «Совершенствование системы финансового управления в рамках высших учебных заведений», Кречун Ала, специальность 522.01. Финансы, Кишинэу, 2017

Докторская диссертация, состоит из: введения, 3-х глав, заключения и рекомендаций, библиографии из 156 источников, 13 приложений, 137 страниц основного текста, 25 графиков, 22 формул и 19 таблиц. Исследования отображены в 15 научных публикациях.

Ключевые слова: система образования, высшие учебные заведения, система финансового управления, финансирование университетов, финансовая автономия университета, финансовые источники, фонд финансирования высшего образования, франшиза, endowment fond, crowdfunding.

Область исследования: финансы, финансовый менеджмент.

Основной целью исследования является развитие теоретико-методологической основы финансового управления в высших учебных заведениях Молдовы для обеспечения деятельности на качественно новом уровне.

Задачи исследования: исследование и развитие концепций „финансового управления в высшем учебных заведениях”, и „финансового механизма в вузе”; исследование концепции предпринимательских научно-исследовательских университетов на основе международного опыта; анализ европейского опыта в отношении финансового управления вузом; оценка системы финансового менеджмента университетов в Молдове; анализ состояния финансовых источников вузов в Республике Молдова; оценка методов определения эффективности расходов в области высшего образования; разработка рекомендаций по внедрению эффективных инструментов финансового управления.

Научная новизна и оригинальность исследования: разработка концепции финансового управления с целью обеспечения финансовой устойчивости вуза; разработки новых элементов в методологии расчета эффективности финансового управления в вузе; разработка эконометрической модели зависимости между точками разрыва и влияющими факторами; развитие сотрудничества между обществом и вузами с целью привлечь альтернативные источники финансирования; разработка механизма привлечения, накопления и распределения финансовых ресурсов для определения возможности создания предпринимательского вуза.

Решенная научная проблема состоит в разработке предложений по совершенствованию механизмов и современных методов в области финансового управления в вузе, путем разработки эконометрической модели зависимости между влияющими факторами и point break-chair, в целях оптимизации управления финансовыми ресурсами высших учебных заведений и определение новых возможностей для накопления финансовых ресурсов.

Теоретическая значимость исследования развитие концепций финансового управления менеджмента в высших учебных заведениях; элементы развития финансового механизма в системе управления финансами; выводы и рекомендации, которые могут способствовать улучшению финансового управления в ВУЗе.

Практическая значимость исследования состоит в определении возможностей для реализации предложений по оптимизации механизма финансового управления в вузе; определение возможности для использования зависимости между эконометрической моделью, point break-chair и влияющими факторами.

Внедрение научных результатов: наиболее важные результаты исследования были приняты для внедрения Министерством Финансов Республики Молдова, Министерством образования Республики Молдова, Национальным Институтом Научных Исследований в области Экономики и Молдавской Экономической Академией.

CRECIUN ALA

**PERFEȚIONAREA SISTEMULUI DE GESTIUNE
FINANCIARĂ ÎN CADRUL INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT
SUPERIOR**

Specialitatea: 522.01. Finanțe.

Autoreferatul tezei de doctor în științe economice

Aprobat spre tipar:
Hârtie ofset. Tipar ofset. Tiraj 50 ex.
Coli de tipar: 1,0 Comanda nr. 58

--

Formatul hârtiei: 42x97 1/16.

Departamentul Editorial-Poligrafic al
Academiei de Studii Economice a Moldovei
Str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 59,
MD-2005, Chișinău